

Rok S knížkou do života (Bookstart)

Praktické scénáře podle knižních příběhů

Metodická příručka pro práci knihoven s rodiči a dětmi

Národní knihovna České republiky
Knihovnický institut

Rok S knížkou do života (Bookstart)

Praktické scénáře podle knižních příběhů

Metodická příručka pro práci knihoven s rodiči a dětmi

Zdeňka Hochmanová, Zlata Houšková,
Petra Ornstová, Gabriela Svobodová a Jana Roškotová

Praha 2023

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Hochmanová, Zdeňka

Rok S knížkou do života (Bookstart) : praktické scénáře podle knižních příběhů : metodická příručka pro práci knihoven s rodiči a dětmi / Zdeňka Hochmanová, Zlata Houšková, Petra Ornstová, Gabriela Svobodová a Jana Roškotová. -- 1. vydání. -- Praha : Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2023. -- 1 online zdroj
Obsahuje bibliografie a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7050-796-4 (online ; pdf)

* 028.6 * 028.1-053.2 * 028.5-026.12 * 159.922.72 * 316.346.32-053.4 *
028.1-021.67 * (437.3) * (072)

- S knížkou do života (Bookstart) (projekt)
- výchova ke čtenářství -- Česko
- dětské čtenářství -- Česko
- práce s dětským čtenářem -- Česko
- vývoj dítěte
- děti předškolního věku
- čtenářská pregramotnost
- metodické příručky

028 - Čtení. Četba [12]

Základem metodické příručky jsou scénáře knižních setkání pro rodiče s dětmi ve věku 1–6 let od knihovnic z dětských oddělení: Mgr. Zdeňky Hochmanové a Mgr. Petry Ornstové z Knihovny města Hradce Králové, Mgr. et Mgr. Gabriely Svobodové z Knihovny Jiřího Mahena v Brně a Jany Roškotové z Městské knihovny v Sedlčanech. Článek Jak na scénář podle knižního příběhu připravila Mgr. Zdeňka Hochmanová. Úvod napsala a publikaci sestavila Mgr. Zlata Houšková, za přispění Bc. Kateřiny Hubertové a Mgr. Barbory Čížinské ze Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP ČR).

Publikace vychází s podporou Ministerstva kultury ČR.

© Národní knihovna České republiky, 2023

ISBN 978-80-7050-795-7 (brožováno)

ISBN 978-80-7050-796-4 (pdf)

Obsah

Úvod	5
Jak na scénář podle knižního příběhu	9
Scénáře	16
Hotel zimní spánek	16
Modrý tučňák	20
Horská cesta	23
Brlůžky	26
Moje maminka je nejsilnější na světě	29
František z kompostu	32
Pip a Pipa	35
Papuchalk Petr.....	39
Lesní školka	42
Kamil neumí létat.....	46
Na procházce ve vlaku	49
Jak pejsek s kočičkou slavili Vánoce.....	52
Snídal drak bramborák.....	55
Kočička z kávové pěny	59
Učíme se s Pétou	62
Liška Šiška ve školce	67

Úvod

Rokem 2023 skončilo pilotní období projektu S knížkou do života (Bookstart). Projekt Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) tedy již přešel do „rutinního“ režimu. V pravidelných tříletých intervalech jsou vydávány nové knihy pro děti do motivačních sad (světlo světa spatřil třetí titul pro věkovou kategorii 0–3 roky a druhý pro věk 3–6 let), sady jsou ve stanovených termínech distribuovány na základě objednávek již 400 knihoven, které se projektu účastní; každoročně je dostane kolem 20 000 dětí/rodin. Po epidemických letech se zapojené knihovny vrátily k pořádání aktivit v rámci projektu v plném rozsahu a rodiny se do nich s nadšením vrací.

Projekt má aktuálně také nezanedbatelnou finanční podporu v 5 krajích (Královéhradecký, Moravskoslezský, Středočeský, Karlovarský, Zlínský); kraje přispívají na motivační sady pro děti (případně je celé financují), na vybavení dětských koutků/oddělení knihoven, na lektory projektových aktivit i další náklady projektu. V zapojených knihovnách to významně pomáhá a usnadňuje práci a samozřejmě umožňuje poskytovat lepší služby rodinám s dětmi. Všem dotyčným krajům a jejich osvědčenému vedení patří za pochopení a podporu významu projektu velký dík. Organizační výbor projektu usiluje o získání podpory v krajích dalších a zdá se, že toto úsilí postupně také nese své plody.

Poděkování patří také dalším podporovatelům projektu, což jsou aktuálně především Ministerstvo kultury ČR, Národní knihovna ČR, Tympanum, Crew, Čtení pomáhá, Jirout reklamy, Puntík, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Kukátkoo... I díky jim projekt žije a úspěšně se rozvíjí.

Více informací (i) na toto téma bude možné se dozvědět například na připravované mezinárodní konferenci k projektu v roce 2024. Ti, kteří navštívili některý z krajských seminářů či centrálně připravené on-line webináře v roce 2023, většinu těchto faktů znají. Ostatní se je mohou dočíst například na webových stránkách projektu <https://www.sknizkoudozivota.cz>, případně v pravidelném elektronickém zpravodaji, nebo na facebooku <https://cs-cz.facebook.com/sknizkoudozivota/>. Pro úplnost je třeba připomenout i vlastní kanál projektu na YouTube (<https://www.youtube.com/channel/UCx5ULBinSFCuJcFhaBv32bA/playlists>, prostor na <https://eu.zonerama.com/Sknizkoudozivota/543271> či heslo ve Wikipedii.

„Projektové“ děti (tj. děti, které se od počátku účastní projektu, tedy začaly už jako miminka) nastoupily letos (2023) v září do první třídy. Budou mít příležitost prokázat, nakolik jim náš společný projekt pomohl k získání čtenářské gramotnosti, čtenářských návyků, vztahu ke knihám a čtení; zda mají

předstih před dětmi, které neměly to štěstí zapojit se do projektu se svými rodiči... Paní učitelky/páni učitelé budou moci posoudit, zda je náš projekt pro děti i školu opravdovým přínosem... Např. v Přelouči se „bookstartové“ maminky dohodly a přihlášily své děti do jedné společné první třídy. Není to skvělé? Věříme, že se jim bude dařit a že si vzpomínky na projekt/setkávání nejen ponесou s sebou, ale především využijí vše, co v něm získaly. Přejeme všem dětem (a těm „naším“ zejména), aby se jim ve škole dařilo a aby knížky zůstaly jejich nejlepšími pomocníky a kamarády po celou školní docházku i další život. A od roku 2023 budeme sledovat a držet palce „naším“ dětem, kterých v populaci přibývá (z čehož máme velkou radost), pravidelně každý další rok. A jako knihovny pro ně chceme udělat vše, co bude v našich silách.

Všem kolegyním a kolegům, všem knihovnám a jejich vedení, všem obcím zapojeným do projektu za jejich skvělou práci děkujeme!

Aby se tato práce dařila lépe a lépe, předkládáme jako jednu z pomůcek již 6. metodickou příručku k práci v rámci projektu S knížkou do života (Bookstart). Navazuje na všechny předchozí „metodiky“, kterými se každoročně snažíme pomoci.

1 HOUŠKOVÁ, Zlata a LAUFKOVÁ, Veronika. *Jak na projekt S knížkou do života (Bookstart): metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2018. 47 stran. ISBN 978-80-7050-703-2.

POŽIVILOVÁ, Markéta. *Nápady, náměty a scénáře na setkání rodičů a nejmenších čtenářů v knihovnách: s knížkou do života – Bookstart*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2019. 71 stran. ISBN 978-80-7050-717-9.

LAUFKOVÁ, Veronika a kol. *Projekt S knížkou do života a čtenářská gramotnost: metodická příručka pro práci knihoven s dětmi ve věku 3-6 let*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. 91 stran. ISBN 978-80-7050-732-2.

HLAVINKOVÁ, Alena, RUPCOVÁ, Marie a VÁLKOVÁ, Jarmila. *Projekt S knížkou do života (Bookstart) a logopedická prevence: metodická příručka pro práci knihoven*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2021. 91 stran. ISBN 978-80-7050-752-0.

HOUŠKOVÁ, Zlata a kol. *S knížkou do života (Bookstart): jak opravdu vstoupit S knížkou do života: metodická příručka pro práci knihoven s rodiči a dětmi v novorozeneckém a kojeneckém věku*. I. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2022. 54 stran. ISBN 978-80-7050-770-4.

V letošním roce v ní nabízíme především scénáře aktivit vycházejících z knižních příběhů. Proč? Je to logické a velmi praktické – knihovny jsou přece knih a příběhů plné a knihovnice/knihovníci s nimi umějí skvěle pracovat. Nabízíme celkem 16 scénářů různých autorek. Prvních dvanáct připravily pracovnice Knihovny města Hradce Králové a tvoří ucelený komplet programů na jeden rok – od jara do zimy. Poskytují mimo jiné i velmi dobrý model pro využití takového komplexního přístupu k jiným tématům (zvířata, rostliny, pohádkoví hrdinové, zvyky apod.). Čtyři další (podrobné) scénáře jsou z dílny pracovnic Knihovny Jiřího Mahena v Brně a Městské knihovny Sedlčany. Týkají se jednotlivých příběhů/knižek. Vzhledem ke své podrobnosti umožňují téměř absolutní převzetí a použití beze změn.

Všechny scénáře jsou v knihovnách odzkoušené a úspěšné. Autorky je poskytl rády, s vírou a nadějí, že pomohou dalším kolegyním a kolegům v jejich práci. Scénáře jsou se souhlasem autorek využitelné v plném rozsahu a beze změn; jsou ale samozřejmě modifikovatelné podle konkrétních podmínek a mohou se stát také jen metodickou inspirací pro tvorbu vlastního nového scénáře, ať už se stejnými či jinými knihami/tituly a tématy. Pracujte s nimi tedy podle svých potřeb, podmínek a možností.

Nezapomínejte ani na to, že chování dětí/skupin je na různých akcích a v různých časech různé; někdy věci běží hladce, přesně podle plánu, někdy je ale nutné program změnit, improvizovat, nedržet se scénáře jako dogmatu, přejít k jiné aktivitě, reagovat na konkrétní situaci. Práce s dětmi je zkrátka vždycky dobrodružství. Ale baví-li vás, bude jistě bavit i děti. Akce připravená a realizovaná s nadšením má velké šance na nadšené přijetí.

Scénáře tak mají sloužit i metodicky a didakticky, jako vzor k tomu, jak si (vy)tvořit vlastní scénář, akci strukturovat, definovat cíle, podmínky atd. Doporučujeme: věnujte vždy velkou pozornost definování cíle každé akce. Neděláme přece akci pro akci, naším cílem (nejen v projektu) je čtenářská pregramotnost a gramotnost dětí, vzbuzování jejich zájmu o četbu, jejich lásky ke knihám, vztahu ke knihovnám, rozvoj vzájemné komunikace atd. atd.

Zamyslete se proto nad tím, co chcete, aby se po každé konkrétní akci změnilo v dětském vnímání, myšlení, dovednostech, kompetencích, citění; a také k čemu chcete dovést rodiče. Přesně pojmenovaný cíl lze zpětně ověřit, zhodnotit, lze na něj navázat... Zejména u začátečníků je docela dobré udělat si i základní osnovu – kostru celá akce – a na ni pak „navěsit“ a „nabalovat“ jednotlivé aktivity ve vazbě na příběh. Zkrátka využijte předkládané scénáře i z tohoto hlediska.

Za připomenutí stojí jistě i upozornění na respektování autorských práv při každé akci. Obezřetně proto pracujme se všemi zdroji, které jsou chráněny Autorským zákonem.

Věříme, že předložená metodická příručka bude, stejně jako všechny předchozí, opět praktickou pomůckou pro vás všechny. Za zpětnou vazbu budou vděčné jak autorky scénářů, tak organizační štáb projektu S knížkou do života. Ideálně přes elektronické cesty projektu, tedy výše uvedený web a adresy na něm zveřejněné.

Zároveň chceme připomenout, že každý, kdo vytvoří a úspěšně realizuje svůj scénář, může ostatním pomoci například tím, že ho poskytne k využití, jak to udělaly právě autorky v této publikaci. Sdílení „know-how“, zkušeností, praxe, inspirací, nápadů, ale i dotazů, ba dokonce váhání a nejistot – to vše pomáhá projektu růst a zlepšovat ho. Nebojte se proto nabídnout své scénáře, své náměty, své zkušenosti – mohou se stát součástí metodické příručky v příštích letech, „nápadníku“ či Zpravodaje na webu projektu i dalších metodických zdrojů projektu. Těšíme se na ně!

Společná práce je přece hlavním benefitem členů SKIP.

Zlata Houšková

Jak na scénář podle knižního příběhu

Milé kolegyně, milí kolegové,

vy všichni, kdo otevíráte dětem svět knih a kouzel v nich. Jako své povolání, možná i poslání, jste si zvolili zprostředkovávat fantazijní světy dětem, dospělým i sobě samým². A jistě jste nejednou stáli před úkolem zpracovat scénář ke čtenářské dílně, lekci či programu pro děti.

Úkol je to často nelehký, proto přijmete pozvání k četbě dobrých rad a doporučení, které vám usnadní tvorbu vašich originálních scénářů. Berte následující řádky jako jakýsi návod, jak vytvořit scénář programu inspirovaného knihou pro děti – například v projektu S knížkou do života (Bookstart).

Tvorbu úspěšného scénáře definuje několik základních bodů:

- cíl programu a oblasti, na něž se chcete zaměřit,
- cílová skupina,
- zvolená kniha/knihy,
- prostor, v němž se program odehrává,
- použité pomůcky,
- zkušenost lektora.

Cíl programu:

Primárním cílem projektu S knížkou do života (Bookstart) je rozvoj čtenářské pregramotnosti a gramotnosti prostřednictvím seznamování rodičů a nejmenších dětí s knihou a příběhy v ní. Možností rozvoje dítěte a inspirace rodičů je mnoho. Použité metody a činnosti pomohou soustředit se na konkrétní dovednosti. A to zejména ve chvíli, kdy lekce pořádáte pravidelně, a můžete tak v každé lekci obměňovat zacílení na jinou oblast.

Oblasti zaměření: jazykové aktivity, matematické aktivity, smyslové aktivity, motorické aktivity, rozvoj fantazie a vyprávění, seznámení se se světem okolo nás, výtvarné činnosti, hudební a rytmičké aktivity.

Při tvorbě scénáře se osvědčilo propojovat většinu oblastí, ale existují témata/knihy, které lépe podpoří jazykové aktivity, jiné jsou zase ideální na motorickou či rytmičkou činnost.

² Ostatně moudré knihy tvrdí, že vypravěčské schopnosti máme hluboko v sobě jsou naší přirozeností. Srov. WEST, Silke Rose a Joseph SAROSY. Jak vyprávět příběhy dětem. 1. vydání. Brno: Kazda, 2021. 160 s., s. 22. ISBN 978-80-7670-049-9.

Ke každému scénáři si určete cíl, k němuž chcete dojít, myšlenku, kterou chcete dětem předat, dovednost, kterou je (nebo jejich rodiče) chcete naučit, změnu, jíž chcete v jejich vnímání docílit, a směřujte k tomu postupně všechny aktivity.

Cílová skupina

Věk a počet dětí jsou základní informace, které potřebujete k sestavení scénáře. Vhodně zvolené aktivity zajišťují lepší pozornost dětí i výsledný prožitek z lekce.

Již ze samotného projektu S knížkou do života (Bookstart) vyplývá věkové rozmezí dětí od 0 do 3 let (respektive do 6 let). To je samo o sobě velice široké rozpětí, které musíte při přípravě scénáře zohlednit. Základem úspěšného programu jsou proto vhodně zvolené aktivity, téma a způsob zpracování, užitečné pomůcky a zejména přiměřená délka celého programu. Program si vyzkoušejte nejdříve nanečisto, abyste si ověřili, že připravené pomůcky fungují, máte je seřazené ve správném pořadí a že délka programu odpovídá cílové skupině i vašim časovým možnostem.

Celkem výrazně se liší i příprava pro různé početné skupiny. Dětská skupina s menším počtem členů je samozřejmě pro interakci, přípravu pomůcek i možnost plného zapojení dětí a rodičů lepší. S tím se setkává většina knihovnic na malých pobočkách či v menších knihovnách, kde prostor ani větší počet dětí nedovolí.

Pokud tvoříte pro větší počty dětí (platí i pro aktivity mimo projekt – třídní kolektivy nebo veřejné akce), počítejte, že příprava pomůcek zabere více času. Je vhodné mít připravena centra/stanoviště, aby se děti mohly vystřídat a na všechny se dostalo, a takové činnosti zařadit na konec programu. Tento postup se osvědčil právě při početnější účasti dětí a rodičů na akci, kdy některé děti na konci programu přechází k výtvarné činnosti a další pak k jiné, často motorické aktivitě. Nezapomeňte připravit dostatečné množství pomůcek a materiálu pro všechny děti, ideálně i něco navíc, což může být těžké v situacích, kdy není nahlášen přesný počet dětí.

Zvolená kniha/pohádka

Pokud je program postaven na knižním příběhu, je zvolená kniha odrazovým můstkem při přípravě scénáře. Někdy je sama jeho průvodcem, jindy pouze okrajovým námětem nebo inspirací pro další nápady. Nejdůležitější je zvolit knihu, která bude adekvátně odpovídat věku cílové skupiny. V průběhu programu se pravidelně ujišťujte, že děti rozumí zadaným úkolům a správně chápou myšlenku programu.

S knihou lze pracovat několika způsoby:

- **Inspirace obrázky**

Zvolíte-li knihu s ilustracemi, které se vám líbí, mohou být průvodcem k činnosti právě ony. To dobře funguje zejména u programů pro nejmenší děti. Příkladem může být kniha *Brlůžky* od Márie Nerádové. Jednotlivé stránky leporela samy navádějí k činnosti. Např. kozlík se vydává pro kvásek – probíráme s dětmi přípravu pečení chleba a zaděláme kvásek; žába si do domečku pod vodou natáhly elektrinu – báseň s pohybem „žába leze po žebříku“; prasátko dělá domácí úkoly a počítá – cvičíme předmatematické a matematické dovednosti atd. Obrázky jsou návodné a můžete s nimi různě pracovat – zvětšit je, nakopírovat, překreslit – a ukazovat je dětem v knize nebo jako samostatné obrazy.

Jinou technikou práce s obrázky je jejich využití jako jakýchsi průvodců příběhem (ukazujte knihu či zvětšené obrázky), které doplňujete vyprávěním či čtením textu. Pokud můžete lekci připravovat ve dvojici, je v tomto případě ideální, když jeden lektor čte a může se soustředit na modulaci hlasu, předvídání a dotazy k dětem, zatímco druhý lektor pracuje s obrázky – ukazuje, kreslí, je v kostýmu, hraje s loutkami aj.

- **Inspirace textem**

V případě, že se chcete zaměřit na text knížky a nechat se jím inspirovat, lze postupovat dvěma způsoby:

1. Čtení textu

Tato varianta vychází z dobré znalosti a přípravy textu: označte si pasáže, které budete předčítat, věty či odstavce, které chcete vynechat nebo naopak zdůraznit. Zní to jako drobnost, ale zejména u čteného textu, kdy pozornost musíte soustředit na přednes a zároveň neztratit kontakt s dětmi, jsou tyto drobné úkony důležité: označení textu, kde skončit či klesnout hlasem, jakou aktivitou navázat nebo kde zvednout hlavu a doptávat se, předvídat s dětmi, či obrátit knihu k nim a ukázat jim doprovodný obrázek. Tento způsob dobře funguje s kratšími nebo veršovanými texty (např. *Kniholap* od Helen Docherty nebo *Gruffalinka* od Julie Donaldson). Čtení textu vás přímo vede dějem a předurčuje náměty k aktivitám. Při tvorbě scénáře mohou být záchytnými body konkrétní prvky z textu, které inspiřují k vyjmenování (např. květiny, zvířata), doptávání se na slova z textu („Co znamená...?“ atd.), předvídání, k popisu prostředí, ve kterém se děj odehrává a které evokuje nějakou činnost, báseň, píseň (les, zahrada, město). Zároveň přitom v textu vidíte části, u kterých se můžete zaměřit na jazyková cvičení (jazykolamy, přísloví, verše, rytmizace textu, zvuky, citoslovce aj.), i inspiraci dějem ke konkrétní aktivitě (v ději se pohybuje, cvičí, maluje, je zmíněn tanec atd.).

Při čtení textu můžete zvýšit dětskou pozornost zaměřením se na opakující se slovo (např. v klasické pohádce Karkulka) – kdykoliv zazní „Karkulka“, musí děti udělat z rukou čepičku na hlavě, postavit se apod. (funguje i u nejmenších při nacvičení spolu s rodičem). V takovém případě si nezapomeňte zvýraznit v textu vybraná slova, nebo si vyberte knihu, kde jsou už označena. Při čtení textu se samozřejmě můžete v rámci scénáře soustředit na různé jazykové hry (dobrou inspirací je kniha Sylvie Dolákové *Umíte to s pohádkou?*) i rozvoj fonemického sluchu (rozlišování jednotlivých hlásek) a rytmu.

Variantou tvorby scénáře na pomezí inspirace textem a obrazem je práce s knihou s piktogramy. Čtení takového textu zvládají mnohdy už dvouleté děti a je opět výbornou inspirací ke hrám, písním i pohybům během lekce.

2. Inspirace dějem knihy

Při této variantě se textem inspirujete, ale nečtete jej. Tato technika klade vyšší nároky na improvizaci a dramatizaci. Zároveň ale poskytuje rozmanitější možnosti aktivit a podání textu. Příkladem je kniha *Horská cesta* od Marianne Dubuc. Kniha má silnou ideu putování, koloběhu života, přátelství i vztahu k přírodě. Když si tyto myšlenky ujasníte a poskládáte, vznikne vám první kostra scénáře. Kniha se dá krásně ztvárnit prostřednictvím loutkového divadla, které může být doprovázeno písněmi, rytmizací a poznáváním přírody.

„Vyprávění má magickou moc a je potřeba ho střídat s předčítáním, oba způsoby jsou důležité pro rozvoj jazykových dovedností, bohaté slovní zásoby, dovednosti porozumět struktuře, procesu, narativním sekvencím a pro prožití příběhu.“³

• Inspirace příběhem (klasická pohádka)

V tomto případě je obrovskou výhodou skutečnost, že příběh všichni velice dobře znají (význam i odkaz pro kulturu dané společnosti,⁴ stejně jako přebírání archetypálních moudr, jsou nesporné). Vstupujete tedy do interakce, která předpokládá znalost díla, a je proto snazší zapojovat děti do aktivit. Můžete se však zaměřit naopak na zvýraznění jiných prvků, které do pohádk-

3 LAUFKOVÁ Veronika a kol. Projekt S knížkou do života a čtenářská gramotnost: metodická příručka pro práci knihoven s dětmi ve věku 3–6 let. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. 91 s., s. 31. ISBN 978-80-7050-732-2.

4 Z textu Karla Čapka: „V pohádkách se vyslovuje sama duše národa se svou moudrostí, fantasií...“ ČAPEK, Karel. Marsyas, čili, Na okraj literatury: (1919–1931). Praha: Fr. Borový, 1941, 259 s., s. 128.

ky vtáhnou, aby děti byly její součástí. Příkladem je Kohoutek a slepička – s dětmi můžete provádět jednotlivé činnosti jako v příběhu (rovnání šátků od švadleny, dojení krávy z „vemena“ = gumové rukavice aj.). Z hlediska rozvoje dětí jsou samozřejmě důležité jazykové hry, předmatematické dovednosti, další motorický rozvoj, rytmizace aj. Klasické pohádky jsou také ideální k četbě s piktogramy, pro hry s piktogramy a jejich zaměňování a následné přetváření příběhu atd.

Ať už pro svůj program využijete jakoukoli metodu, vždy se ujistěte, že máte všechny texty a obrázky, které budete potřebovat, a že je máte seřazené ve správném pořadí.

Využití prostoru a možnosti jeho začlenění do scénáře

Každý z vás tvoří v jiném prostoru. Nejčastěji se asi setkáváte s prostorem malým, kapacitně omezeným. Častou obavou bývá, že prostor bude nedostatečný, přesto i sebemenší knihovna může vyhovět záměru, jen je třeba vhodně upravit použité aktivity a nástroje. Během programu kontrolujte, že každé dítě má své místo, ze kterého dobře vidí a může se soustředit na dění.

Malý prostor

- + můžete se lépe zaměřit na detaily v knize i na obrázcích
- + s dětmi jste si blíží, lépe tak navazujete kontakt a důvěru
- + můžete lépe pracovat s modulací hlasu a doplňovat četbu hmatovými vjemy
- + vhodnější práce s loutkou, maňásky, malými obrázky a detaily
- + je dobré zaměřit se i na prostor do výšky – všet něco shora, sledovat „něco nahoře“

Velký prostor

- + můžete si dovolit větší instalace, velké desky, kartony, nástěnky, obrázky
- + použití pohyblivých prvků (lanová dráha na klíček, jezdící autíčko nebo ozoboti, stopovaná)
- + větší pohybové aktivity (padák, míčky, překážkové dráhy)
- + centra aktivit (rozdělení činností na různá místa)
- + velké kresby a malby pro děti (role papírů na zemi)

Netradiční prostor (venkovní prostory)

- + dovolte si více „ušpinění“ – hry s vodou, hlínou, pískem, křídou aj.
- + dovolte si hlasitější hudební projevy – nástroje, výkřiky a zvuky
- + můžete interaktivně vtaňovat zvuky a ruchy z okolí, zapojit je do programu
- + využijte reálných prvků k aktivitám (stromy, tráva, barvy)

Možnosti využití pomůcek

Kromě prostoru jsou při tvorbě scénáře důležité různé pomůcky, které můžete využívat klidně opakovaně. Před programem si všechny pomůcky připravte v pořadí, ve kterém je budete používat, abyste se pak nezdržovali jejich hledáním. Při přípravě pomůcek se nejvíce sází na kreativitu lektora, případně na finanční možnosti instituce. V rámci projektu S knížkou do života (Bookstart), ale i v rámci běžné knihovnické práce s dětmi má jistě již řada z vás úžasné univerzální pomůcky typu: míčky, kolíčky, Orffovy nástroje aj. Ostatně není problém sehnat téměř vše, máte-li na to prostředky.

Pokud to vaše kreativita dovolí, je nejběžnější praxí potřebné pomůcky si na míru vyrobit – loutky, kulisy, obrazy, kartonové vynálezy, pracovní listy a karty, vzdělávací vějíře aj. Při tvorbě scénáře vycházejte z již existujících pomůcek, kde můžete variovat jejich použití (např. barevné kolíčky jednou označují správný obrázek, podruhé větší ponožky, jindy zastupují správnou barvu).

U pomůcek nezapomeňte na vyčlenění dostatečného času pro jejich výrobu. Ač se to nemusí zdát, příprava lekce zejména s vyráběnými prvky si vždy vyžádá hodně času. Užitečné je využít běžně používané předměty, které není nijak obtížné sehnat (např. nádobí, oblečení, kameny, klacíky apod.). Pomáhají rozvíjet smyslové vnímání a pozornost a vstupují do scénáře jako další smyslový prvek. *„Je důležité zvážit, zda děti mají dostatek příležitostí vnímat příběh nejen sluchem a zrakem, ale třeba i dotekem a čichem.“*⁵

Zkušenost lektora

Příprava scénáře a lekcí je jednou z nejkompexnějších činností, které můžete při knihovnické (či pedagogické) práci zažít. Úspěšnost a přijetí lekce nakonec stejně vždy záleží na vaší přípravě, znalosti příjemců a jejich potřeb, na zkušenosti, na schopnosti improvizace i spolupráce a míře kreativity a fantazie, která ve vás dřímá.

Tipy na závěr aneb Co využít a na co si dát pozor

Pokud se něco opravdu osvědčilo při lekcích s dětmi, zejména s nejmladšími, pak jsou to kostýmy. Nemusí být nikterak komplikované, ale skutečnost, že vystoupíte z role knihovníka/učitele a vstoupíte do role zvířátka/babičky/věci, je pro děti nejen magický moment, ale i cesta ke snadnějšímu vplutí do fantazijních světů. Příběh je pro děti snáze uchopitelný, když má jasného průvodce v určité roli. Sledování lektora v roli je pro děti lépe zapamatovatelné a podporuje proces vybavování si.

5 DOLÁKOVÁ, Sylvie. Umíte to s pohádkou?: práce s příběhy v MŠ a ZŠ. 1. vydání. Praha: Portál, 2015. 119 s., s. 24. ISBN 978-80-262-0933-1.

Stejně osvědčené je zapojení písňe a básně nebo alespoň zvukového prvku do každé lekce – zvuky zvířat, města (př. knihu *Hotel zimní spánek* od Thomase Krüкера lze ozvláštnit pouštěním zvuků silného chrápání).

Při přípravě materiálu oceníte, pokud budete předem znát počet účastníků. I kdyby se jednalo pouze o přibližné číslo, usnadníte si nákup a přípravu množství materiálu a pomůcek, které budete na daný den potřebovat. V rámci propagace programu je nejjednodušší uvést kontakt, na který se zájemci mohou hlásit.

Přejeme vám při setkání s dětmi a rodiči hodně smíchu, radosti a pěkných zážitků. Doufáme, že vám následující příklady scénářů budou užitečné.

Zdeňka Hochmanová

Použitá literatura:

ČAPEK, Karel. *Marsyas, čili, Na okraj literatury: (1919–1931)*. Praha: Fr. Borový, 1941, 259 s.

DOLÁKOVÁ, Sylvie. *Umíte to s pohádkou?: práce s příběhy v MŠ a ZŠ*. 1. vydání. Praha: Portál, 2015. 119 s. ISBN 978-80-262-0933-1.

LAUFKOVÁ Veronika a kol. *Projekt S knížkou do života a čtenářská gramotnost: metodická příručka pro práci knihoven s dětmi ve věku 3–6 let*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. 91 s. ISBN 978-80-7050-732-2.

TOMÁŠKOVÁ, Iva. *Rozvíjíme předčtenářskou gramotnost v mateřské škole*. 1. vydání. Praha: Portál, 2015. 140 s. ISBN 978-80-262-0790-0.

WEST, Silke Rose a Joseph SAROSY. *Jak vyprávět příběhy dětem*. Přeložila Lenka ADAMCOVÁ. 1. vydání. Brno: Kazda, 2021. 160 s. ISBN 978-80-7670-049-9.

Scénáře

Hotel Zimní spánek

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 2+

Cíl: společné setkávání, dítě se učí naslouchat čtenému textu, získá pozitivní vztah ke knihám, respektuje názor druhého, dítě pracuje ve skupině i samostatně, seznámí se s ročními obdobími, procvičí si jemnou motoriku. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka Hotel Zimní spánek, dřevěný domeček, tabule, Orffovy hudební nástroje, text básničky na tabuli, hadříky, smetáčky, lopatky, laminované figurky zvířátek z knížky, papírové šablony postýlek, látky, tvrdé barevné papíry, (barevná) lepidla, nůžky, obrázky zvířátek, pracovní list s nočníky.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou, v ruce držíme maskota, případně můžeme doprovodit hrou na kytaru, ukulele...

Ahoj, ahoj, tak už jsme se sešli,
ahoj, ahoj, tak už jsme všichni tu.
Taky Barča (*jméno maskota*) je tu, ahoj,
taky... (*jméno lektora*), ahoj,
taky holčičky jsou tu, ahoj,
taky chlapečci jsou tu, ahoj,
taky maminky (tatínkové, babičky, dědečkové) jsou tu, ahoj.
Ahoj, ahoj, tak už jsme se sešli,
ahoj, ahoj, tak už jsme všichni tu.

Pokud máme malou skupinku dětí, můžeme pozdravit každého zvlášť, s uvedením jeho jména. Děti si mohou maskota pohladit.

Evokace/úvod: povídání o zimě, procházkách v přírodě a setkání se zvířátky, která (ne)spí zimním spánkem, přikrmování zvířátek, krmítka a krmelce... (ptáme se dětí, zda dávají ptáčkům do krmítek zrní, zda viděly v zimním lese srnku nebo v parku veverku...), jak se v zimě oblékají (připomeneme rukavice, šálu, čepici, teplé ponožky – jsou v páru nebo jen jedna?).

Hlavní rekvizitou pro program se nám stal dřevěný dětský domeček pro panenky s jednoduchým vybavením, který zručné kolegyně přetvořily na „hotel“. Jednotlivá zvířátka jsme okopírovali z knížky, laminovali a dětem později poskytli k volné hře.

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – společně čteme veršovanou knížku Hotel Zimní spánek, vyzýváme děti k předvídání a doplňování děje, postupně ukazujeme obrázky v knížce.
- **Pohybová hra** – liška v knížce chystá hotel pro hosty, a tak si i my vyzkoušíme s dětmi úklid (zametání, mytí tabule, naklepání peřinky), máme připravené lopatky a smetáčky, natrhaný papír, pokreslenou tabuli.
- **Básnička s pohybem** – v části, kdy liška řeší problém s ostrým kožichem ježka, naučíme se básničku o ježkovi a doprovodíme ji pohybem.

Ježek v zimě

Kam se ježek, kam se schoval? (*pícháme prsty, přikryjeme oči dlaněmi*)
Neklouzal se, nesáňkoval. (*vrčíme rukama v zápěstí*)
Zahrabal se do listů (*hrabeme nad sebou*)
a teď tiše spí a spí. (*ruce spojíme a dáme pod tvář*)

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakuji. Pro udržení správného a společného rytmu plácáme rukama do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme.

Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem, aby na něj viděli rodiče.

- **Písnička s doprovodem** – v okamžiku, kdy zvířátka v hotelu nemohou usnout, rozdáme dětem Orffovy hudební nástroje (rytmická vajíčka, roničky upevnitelné na zápěstí) a společně si zahrajeme a zazpíváme ukolébavky Halí, belí, Mravenčí ukolébavku, Spi, děťátko, spi.
- Lektor může písničku doprovodit hrou na další hudební nástroj (kytara, ukulele, flétna, keyboard).

S pomocí přenosného reproduktoru můžeme spustit ve chvíli „usnutí zvířátek“ hlasité chrápání.

- **Aktivita** – veverka potřebuje na nočník, a tak my společně s dětmi (nebo starší děti již samostatně na pracovním listu – viz příloha č. 1) spojujeme zvířátka s barevnými čepičkami s odpovídajícími nočníky.

Četbu knížky ukončujeme na předposlední stránce, kdy již celý hotel potichu spí.

- **Tvoření** – vyrábíme pelíšky pro zvířátka z tvrdého papíru, který prostříháme, polepíme látkou a vložíme papírovou postavičku zvířátka. Můžeme využít okopírované a vystříhané obrázky zvířátek z dané knížky. Na „postýlku“ zvířátka lze vyznačit barevným lepidlem místa, na která mají děti látku nalepit.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek se zimní tematikou (Krtek a Sněhulák, Jedlička se narodila, Hádej, jak moc tě mám rád: zima).

Reflexe/závěr: opakování zvířátek, která můžeme v zimě potkat, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou

Bylo nám tu spolu prima,
rád tady byl každý z nás.
My vám teď už zamáváme,
sejdeme se příště zas.

Použité zdroje/literatura

KRÜGER, Thomas. *Hotel Zimní spánek*. Ilustrovala Eleanor SOMMEROVÁ, přeložil Rudolf ŘEŽÁBEK. V Praze: Fragment, 2020. ISBN 978-80-253-4922-9.

ČÁREK, Jan. *Dobrá den, zvířátka*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1958.

Modrý tučňák

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 2+

Cíl: společné setkávání, dítě se učí naslouchat čtenému textu a mluvenému slovu, získá pozitivní vztah ke knihám, setká se s tématem jinakosti a odlišnosti, pracuje ve skupině i samostatně, procvičí si hrubou i jemnou motoriku.

Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka Modrý tučňák, kostým – teplé zimní oblečení, obruče, tunel, skluzavka, tabule, text básničky na tabuli, lepidla, nůžky, vata, barevné papíry.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek)

Evokace/úvod: povídání o zimě a zimním počasí, jak je důležité se v zimě oblékat (připomeneme rukavice, šálu, čepici, teplé ponožky – jsou v páru nebo jen jedna?, je vhodné mít na ukázkou reálné předměty/oblečení), o zimních sportech a dalších aktivitách, které se dají v tuto roční dobu provozovat (bruslení, lyžování, sánkování, bobování, stavění sněhuláka a iglú).

Ptáme se dětí, jestli vědí, kde je zima celý rok – na severním a jižním pólu – a kdo tam žije – Eskymáci, lední medvědi, mroži, lachtani, tuleni, polární zajáci a lišky (postupně ukazujeme obrázky a vyzýváme děti k poznávání jednotlivých živočichů) a... tučňáci. Dnes si představíme jednoho tučňáka, který není úplně obyčejný.

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – společně čteme knížku Modrý tučňák, podněcujeme děti k předvídání a doplňování děje. Knížku během lekce přečteme postupně celou. Využíváme okopírované obrázky z knížky.
- **Aktivita** – povídáme si o tučňácích, kde žijí, co jedí, vysvětlíme si rozdíl v pohybu tučňáka a ostatních ptáků, kolébatý pohyb si vyzkoušíme.
- **Básnička s pohybem** – naučíme se básničku o tučňákovi a doprovodíme ji pohybem.

Tučňák

Tučňáky moc překvapilo, (*ruce na ramena – ptáček*)

jak se venku ochladilo. (*ruce zkřížené – brrr*)

Snížek padá z nebe, (*ruce nahoru, prsty třepotají*)

tělíčko je zebe. (*ruce zkřížené – brrr*)

Do tváří je štípe mráz, (*prsty se štípeme do tváří*)

promrzlí jsou celí zas. (*ruce zkřížené – brrr*)

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakují. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme.

Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

- **Písnička s doprovodem** – když se v knížce objeví velryba, může si jeden lektor tiše prozpěvovat písničku V moři je místa dost (J. Nohavica). Následně vyzveme děti, aby se kolébaly ze strany na stranu, jako by byly na moři, a společně si písničku zazpíváme.

V moři je místa dost

V moři je místa dost, v moři je místa dost,

v moři je místa, místa, ach místa, v moři je místa dost.

Písničku může lektor doprovodit hrou na dešťovou hůl.

- **Pohybová hra** – tučňáci se přátelí, začnou si spolu hrát a my si vyzkoušíme pohyb tučňáka na opičí dráze, kde obruče představují ledové kry, tunely ledové jeskyně a skluzavku – klouzačku. Také můžeme hladovou velrybu nakrmit tak, že vhazujeme míčky do krabice s obrázkem velryby.
- **Aktivita** – v závěru knížky mají již tučňáci básničku o kamarádství, společně s maminkou nebo kamarádem se děti chytí za ruce a při básničce se točí do kolečka.

Já jsem tvoje kamarádka

a ty jsi můj kamarád.

Podejme si obě ruce,

budeme si spolu hrát.

- **Tvoření** – z barevných papírů vystříháme podle šablony jednotlivé části těla tučňáka, které nalepíme na modrý papír a ozdobíme vatou.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek se zimní tematikou (Lyžníci z Plískanic, Pět ocásků v Harrachově, Sněhuláci z Mrkvonos).

Reflexe/závěr: opakování zvířátek, která žijí v chladných oblastech, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

HORÁČEK, Petr. *Modrý tučňák*. Přeložila Martina WACLAWIČOVÁ. V Praze: Albatros, 2019. ISBN 978-80-00-05664-7.

SUCHÁ, Romana. *Dovádivé básničky pro kluky a holčičky*. Ilustrovala Vendula HEGEROVÁ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-659-9.

NOHAVICA, Jaromír. *Jarek Nohavica. Tři čuníci, Zajíci*. [Česko]: Monitor Records, 1994. 1 CD, TT 54:20

ZŠ *Rudolfovo* [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.zsrudolfov.cz/matrska-skola/tridy-ms/broucci>

Horská cesta

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 3+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, dítě pracuje ve skupině i samostatně, setkává se s tématem získávání a předávání zkušeností, mezigeneračních vztahů, naučí se znát lesní zvířata, rostliny a houby. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka Horská cesta, kulisa kopce, papírové postavičky jezevce a kocourka, výbava na výlet (pláštěnka, svačina, mapa, pití, hůl...), obrázky hub, lesních rostlin, živočichů a dalších přírodnin, Orffovy hudební nástroje, lano, šablony batohu, obrázky z novin a časopisů, čtvrtky, nůžky, lepidla. K tomuto programu jsme použili na velký papír namalovaný kopec, jehož prostrížením jsme posunovali papírové postavičky jezevce a kocourka připravené na špejli.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: povídání o změně počasí, příchodu jara, které nás láká vyrazit na výlet do přírody. Ptáme se dětí, jestli už byly letos v lese nebo jinde v přírodě. Dnes si budeme vyprávět o jednom zajímavém putování. O Horské cestě.

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – společně čteme knížku Horská cesta, podněcujeme děti k předvídání a doplňování děje. Ptáme se, zda poznají jedlou a jedovatou houbu, ukážeme obrázek hříbu a muchomůrky.
- **Aktivita** – paní Jezevcová cestou na Čukrovou homoli sbírá houby, a tak vyzveme děti, aby našly na zemi (v trávě) obrázky muchomůrek a hřibů a rozřídily je do dvou košů. Řekneme si, které houby jsou jedlé a které jedovaté.
- **Pohádka** – pokračujeme ve čtení pohádky. Pokud jsou lektori dva, mohou hrát role paní Jezevcové a malého kocourka, jinak měníme hlas podle situace.
- **Aktivita** – když vyrazí paní Jezevcová s kocourkem Lulu na Čukrovou homoli společně, popovídáme si s dětmi o vhodné výbavě na výlet (pláštěnka, svačina, mapa, pití, ...) a skutečné předměty vkládáme do batohu.
- **Básnička s pohybem** – paní Jezevcová ukazuje kocourkovi, kdo všechno žije a co roste v lese, my se naučíme básničku a doprovodíme ji pohybem.

Odemykám černý les (autorská tvorba)

Odemykám černý les, *(točíme se dokolečka)*

budeme tam tiše. *(dáme prst před pus)*

Ten, kdo v lese nekřičí, *(rukama otáčíme v zápěstí)*

pozná tajné skrýše. *(rukama uděláme stínítko)*

Ptáci, stromy, zvířátka, *(máváme rukama jako ptáci)*

to je lesní pohádka. *(vyskočíme)*

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakuji. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme.

Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

- **Aktivita** – podle obrázků děti poznávají lesní zvířátka a rostliny (srnec, jelen, divoké prase, jezevec, smrk, bříza, borůvky, maliny).
- **Písnička s doprovodem** – paní Jezevcová ví, jak udržet morálku výletníků, a tak si i my společně zazpíváme Pěší výlety (Z. Svěrák, J. Uhlíř), doprovod mohou zajistit Orffovy hudební nástroje.

Pěší výlety

Nejlepší výlety jsou pěší, hlavu ti zvednou, starosti řeší.

Je to lék nade všechny jiné, když noha nohu mine.

Podívej, krajina je boží a člověk neví, kde hlavu složí.

Chvilí jde loukou, pak je v lese a všude dobře jde se.

Dokud ti nohy ještě slouží, neboj se bláta, neboj se louží.

Toulej se, toulej po tom světě, než soumrak obejme tě.

- **Aktivita** – v četbě dojdeme k pasáži, kde kocourek nemůže vylézt na vrchol, a tak mu s dětmi pomůžeme – taháme za lano, které z jedné strany drží právě „kocourek“. Knížku odložíme a rozhlídíme se po okolí, objevujeme věci, kterých jsme si na první pohled nevšimli (mohou to být obrázky, přírodniny nebo cokoliv, co lektor před programem poschovával). Vyzveme děti, aby si knížku s rodiči doma dočetly až do konce.
- **Tvoření** – na vystřižený obrázek batohu děti dolepují výbavu na výlet.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek s tematikou lesa (Rok v lese, Jak tukoni zachránili strom, Kolik pater má strom).

Reflexe/závěr: opakování zvířátek, rostlin a hub, zdůraznění pravidel chování v lese, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

DUBUC, Marianne. *Horská cesta*. Přeložil Ondřej KAVALÍR. V Praze: Labrynt, 2019. ISBN 978-80-86803-55-5.

UHLÍŘ, Jaroslav a SVĚRÁK, Zdeněk. *Cirkusový stan: písničky Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka z televizního pořadu*: Universal Music s.r.o, 2016. 1 CD audio, 48:00: textová příloha čes.

Brlůžky

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 2+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, učí se různé druhy zvířátek žijících na louce, dozvídá se, co se děje na jaře, pracuje ve skupině i samostatně, respektuje názor druhého. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka Brlůžky, maňásek kozlíka, hrnky, droždí, mléko, mouka, cukr, obrázky květin, papírová krabice, juta, Orffovy hudební nástroje, papírový úl, gumové rukavice, medové sušenky, plyšová zelenina, padák, balónky, kolíčky, drátky, lepidla, barevné papíry, fixy.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: v přírodě už naplno vypuklo jaro, všechno kvete, zvířátka jsou vzhůru a už se plně věnují své práci a hře. My se dnes podíváme na příběh putování malého kozlíka za chlebovým kváskem.

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – společně čteme knížku Brulůzky, čtení doplňujeme otázkami. Používáme látkového maňáška kozlíka s batůžkem. Ukazujeme obrázky v knížce, při větším počtu dětí obrázky okopírujeme a připevníme na tabuli. Knížku během lekce přečteme postupně celou.
- **Aktivita** – v četbě se zastavíme u hlemýždě a ptáme se dětí, zda poznají podle obrázků jarní rostliny (bledule, tulipán, pampeliška, narcis, sedmikráska), ty zapichujeme do předem vytvořených děr v papírové krabici jako do záhonu).
- **Pohybová hra** – u berušek – „rej na rozkvetlé louce“ napodobíme s padákem, který naplníme barevnými balóny a jejich vyhozením do vzduchu, a barevným tříděním.
- **Aktivita** – zvířátka se pomíchala a vznikly nám neobvyklé kombinace – rybošnek, včelkoberuška, prasomotýl, kozomravenec – ukazujeme dětem vytvořené modely a ptáme se na zvířátka, která se pomíchala.
- **Písnička s doprovodem** – zastavíme se u včeliček, které mají spoustu práce, pečou medové perníčky. Než bude hotovo, tak si společně zazpíváme písničku známou z večerníčku O včelích medvídcích *Na políčku, v jetelíčku* (Z. Svěrák, P. Skoumal) a doprovodíme hrou na Orffovy hudební nástroje.

Na políčku, v jetelíčku

Na políčku, v jetelíčku, tam, kde potok pramení,
dobře je nám po tělíčku, zákonem jsme chráněni.

Sosáčkama sosáme, bez přestání to samé.

Do pěti, do pěti, do pěti, do pěti,
musíme být u maminky v doupěti.

Jako odměnu děti získají medové sušenky z úlu. Rozdáváme sušenky, jejichž složení můžeme maminkám doložit z etikety výrobku (z důvodu možné potravinové alergie).

- **Básnička s pohybem** – u žabáka – naučíme se společně básničku.

Leze žába po žebříku

Leze žába po žebříku, *(ukazujeme stoupání po žebříku)*

natahuje elektriku. *(rozpažujeme)*

Nejde to, nejde to, *(kroutíme zápěstím)*

necháme to na léto. *(odmávneme rukama)*

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakuji. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme.

Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

- **Aktivita** – u hraboše – pomůžeme vytáhat zeleninu ze záhonu. Máme připravenou krabici překrytou jutou, do které děti postupně vkládají ruce a vytahují plyšovou zeleninu (případně obrázky), kterou pojmenují. Jako odměnu potom kozlík získá chlebový kvásek, který jsme si před lekcí vytvořili. Dětem poté ukážeme, jak se takový kvásek připravuje a v průběhu výtvarné dílny ho děti mohou pozorovat.
- **Tvoření** – z dřevěných kolíčků, drátků a lístků z umělých květin, příp. výstřižků papíru, si děti vytvoří zástupce hmyzí říše (motýl, vážka, beruška, mravenec...).
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek s jarní tematikou (Jaro je tu, Proč nekveteš?, Jaro, obrázkové příběhy).

Reflexe/závěr: opakování zvířátek, která žijí na louce, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

NERÁDOVÁ, Mária. *Brlůžky*. Přeložil Pavla NEJEDLÁ. Brno: Host, 2021. ISBN 978-80-275-0799-3.

Písničky z večerníčků, Večerníček: Supraphon, 2001. 1CD, TT 45:24

Pro maminky [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: Pro maminky. <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/o-zviratkach-12/leze-zaba-po-zebriku-127> [online]. [cit. 2023-07-20].

Moje maminka je nejsilnější na světě

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 3+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, respektuje názor druhého, pracuje ve skupině i samostatně, rozvíjí své emoční vnímání, získá povědomí o pomáhajících profesích, procvičí si jemnou motoriku. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka Moje maminka je nejsilnější na světě, krabice s obrázky, kabelka, věci do kabelky, ponožky, kolíčky, šňůra, Orffovy hudební nástroje, chlupaté drátky, nůžky, umělé květiny.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: povídání o mamince, jaká je, jak vypadá, jak se o nás stará a zda jsme jí popřáli ke svátku všech maminek.

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Říkadlo s pohybem** – mamince můžeme popřát i tak, že se naučíme básničku a mamince ji řekneme.

Moje maminko

Když se něco nepovede, (*kroutíme zápěstím*)
i když zlobím malinko, (*palcem a ukazováčkem ukazujeme „málo“*)
máš mě ráda a já Tebe, (*prsty ukazujeme srdíčko*)
moje zlatá maminko. (*pošleme „vzdušnou“ pusu*)

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakují. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme.

Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

- **Pohádka** – společně čteme knížku *Moje maminka je nejsilnější na světě*, podněcujeme děti k předvídaní a doplňování.
- **Aktivita** – z velké „maminčiny“ kabelky vytahujeme postupně věci a ukazujeme je dětem (peněženka, kapesníky, hřeben...). Tyto věci vracíme zpět do kabelky a následně do velké tašky, nakreslené na tabuli, připevňujeme magnety obrázky stejných věcí (předem připravených), na které si děti vzpomněly. Podle skutečných věcí potom provedeme kontrolu.
- **Aktivita** – postupně stavíme věž z krabic, na kterých jsou nalepené obrázky věcí, které má maminka unést, podobně jako v knížce. Stavíme věž tak, aby se nakonec skácela...
Ještěže má maminka spoustu pomocníků, kteří jí pomohou dát vše do pořádku. Vyzveme děti, aby nám pomohly věž znovu postavit. Pomocníci však mohou být lidé i svou profesí. Ptáme se dětí, zda vědí, které to jsou, a poté ukazujeme obrázky (policista, hasič, lékař). Děti nám následně poradí, jaké pomůcky tito lidé ke své práci potřebují a my jejich obrázky správně přiřadíme (policista – pouta, hasič – hadice, lékař – stetoskop).
- **Aktivita** – mamince můžeme pomoci i my děti, třeba rovnáním ponožek. Vyzveme děti, aby nám pomohly na šňůru pověsit barevné ponožky (stejně vedle sebe).
- **Písnička s doprovodem** – mamince uděláme radost také tím, že jí zazpíváme pěknou písničku, třeba *Mamince* od M. Kružíkové, a doprovodíme ji na Orffovy hudební nástroje.

Mamince

Mám ráda svoji maminku, má náruč jako peřinku,
kdo se v ní jednou schová, schová se příště znova.
Stejně si vybral tatínek nejhezčí ze všech maminek,
já bych jí dal cokoliv, jen ať ji nic nebolí.

- **Tvoření** – z chlupatého ohebného drátku a umělých kytiček vytvoříme mamince náramek.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek o mamince a rodině (Nejlepší maminka, Moje maminka je nej, Maminka mě má moc ráda).

Reflexe/závěr: opakování pomáhajících profesí, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

KENT, Nicola. *Moje maminka je nejsilnější na světě*. Přeložila Petra ŽALLMANNOVÁ. Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-7577-746-1.

KRUŽÍKOVÁ, Marie a KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček*. Stařeč: INFRA, 2011. 62s. ; KOS 66358. ISBN 978-80-86666-35-8.

Eblahopřání [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <http://www.eblahoprani.cz/prani/102-kdyz-se-neco-nepovede/>

František z kompostu

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 3+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, respektuje názor druhého, pracuje ve skupině i samostatně, získá nové informace o životě rostlin a živočichů v zahradě, uvědomí si důležitost a jedinečnost každého jedince. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka František z kompostu, žížala František, kompot a kompost, tabule a fixy nebo křídly, magnetické obrázky (ne)kompostovatelných věcí, loutky nebo obrázky různých druhů hmyzu, Orffovy hudební nástroje, hlína, míček.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: začínáme první větou z knížky. „Na konci zahrady je kompost.“ Ptáme se dětí, zda tuší, co je kompost, pozor neplést s kompotem! Vysvětlíme, co je kompost (hromada trávy, listů, větviček, slupek od brambor, ovoce, zeleniny... a to, když se správně promísí, vznikne z toho časem hlína, kterou můžeme využít na zahrádce k pěstování zeleniny, ovoce a květin).

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – společně čteme knížku František z kompostu, podněcujeme děti k předvídání a doplňování (kdo by mohl být František?). Knížku během lekce přečteme postupně celou.

Františka jsme vyrobili vycpáním dětské pruhované podkolenky a vyztužili drátem.

- **Aktivita** – rozcvičíme se jako mravenec Ruda (předklon, protažení horních i dolních končetin, dřepy, výskoky).
- **Písnička s doprovodem** – luční koník Felix hraje na píšťalku a my postupně taháme z klobouku další zástupce hmyzu (plyšáky nebo loutky – včelka, beruška, brouček ...), ptáme se dětí na jejich názvy. Společně si zazpíváme a na Orffovy hudební nástroje doprovodíme písničky *Okolo Hradce* (lidová), *Chytila jsem na pasece žížalu* (O. Suchý, V. Popelka), kterou známe v podání Dagmar Patrasové.

Chytila jsem na pasece žížalu

Chytila jsem na pasece žížalu, žížalu, žížalu,
to protože utíkala pomalu, velmi pomalu.

- **Říkadlo s pohybem** – na zahrádce je potřeba také pracovat, abychom vypěstovali výbornou zeleninu a ovoce. Naučíme se básničku o zahradníkovi a doprovodíme ji pohybem.

Šel zahradník do zahrady

Šel zahradník do zahrady s motykou, s motykou, (*chodíme na místě, ruce v pěst u ramene*)

vykopal tam rozmarýnu velikou, velikou. (*předvádíme kopání motykou*)

Nebyla to rozmarýna, byl to křen, byl to křen, (*kroutíme zápěstím*)

vyhodil ho zahradníček z okna ven, z okna ven. (*odhazujeme rukama*)

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakují. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme. Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví. Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

- **Pohádka** – čteme, jak se František provrtává hlínou, a přitom kreslíme chodbičky na tabuli.

- **Aktivita** – vyzveme děti, aby posbíraly rozházené „odpadky“ (obrázky) a správně roztřídily, co patří do kompostu a co nikoliv. Správné obrázky připevníme na tabuli.
- **Aktivita** – knížku dočteme a vyzkoušíme si s dětmi, jak „potrava prochází trávicí soustavou“ – postavíme se za sebe, rozkročíme nohy a podáváme si v předklonu nejprve míček a poté hroudu hlíny.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek se zahradní tematikou (Zahradníci ve městě, Róza & Sam: uloupené lupení, Objevujeme: zahrada)

Reflexe/závěr: opakování zvířátek, která žijí v půdě a na zahradce, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek)

Použité zdroje/literatura

SMATANA, Simona. *František z kompostu*. Přeložil Joachim DVOŘÁK. V Praze: Labyrinth, 2021. ISBN 978-80-86803-69-2.

POPELKA, Vladimír. *Chytila jsem na pasece žížalu*.

Zpívánky 1, Žezuličko, kde jsi byla. [Česko]: BMG Ariola ČR/SR, 1998. 1CD.

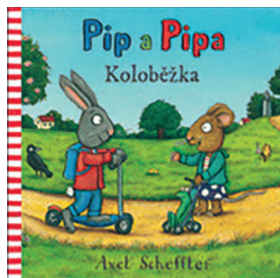

Pip a Pipa

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 1+

Cíl: společné setkávání, dítě naslouchá čtenému a mluvenému slovu, získá pozitivní vztah ke knihám, respektuje názor druhého, pracuje ve skupině i samostatně, učí se odpovědnosti a slušnému chování. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: obrázek kopce (z programu Horská cesta), loutka Pipa, koloběžka se zvonkem, plakáty s Pipou, náplasti, Orffovy hudební nástroje, barevná lepicí páska na panáka, barevné papíry, knoflíky, dřívka, drátky, lepidla.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: povídání o kamarádech, zda je děti mají, co se s nimi dá zažít (jezdit na výlety, chodit na hřiště, kreslit si nebo si hrát).

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Aktivita** – děti si mohou vyzkoušet s rodiči následující hry:
 - „**plácáná**“ (*postupně pokládáme ruce na sebe a potom vždy spodní ruku vytahujeme a pláceme s ní na vrchní*)
 - „**meleme, meleme kávu**“ (*pěsti se zdviženým palcem na sebe napojíme a při zpěvu písničky vždy jeden odstraníme*)
 - „**jak se tak dívám, už kvete jíva...**“ (*známá hra tleskáním rukou*) – celý text písničky je na konci kapitoly
- **Pohádka** – představíme knížku Pip a Pipa. Koloběžka, ukážeme si ilustrace.

Lektoři jsou převlečeni za Pipa (zajíce) a Pipu (myšku). Často stačí pouze používat jen členky, na které si připevníme z papíru nebo z moosgummi vyrobené uši.

- **Básnička s pohybem** – naučíme se básničku, která zazněla v pohádce Koloběžka první.

Koloběžka

Napadla mě během dneška
kolo, kolo, koloběžka.
Ta by stála za pokus,
polojízda, poloklus.
Dospělí to neocení,
pro ně koloběžka není,
nemáte však ponětí,
co to bude pro děti.

Při básničce jeden lektor s dětmi rytmizuje a druhý maluje na tabuli koloběžku.

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakují. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do steh. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme.

Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

Následně Pip přijíždí na koloběžce a zvoní... Užívá si jízdu a při tom druhý lektor posunuje postavičku Pipa po obrazu kopce. Pip se po chvílce cítí unavený, pokládá koloběžku a jde skákat panáka (předem nalepíme na linoleum barevnou lepicí páskou). Pipa toho využije, vezme si koloběžku a odjíždí pryč... Pip se po chvíli začne po koloběžce shánět...

- **Aktivita** – otázka na děti, jak se asi Pip cítí? Ukazujeme si emotikony (jednoduché obrázky vyjadřující nejrůznější emoce) a odhadujeme, co znamenají... (smutný, veselý, překvapený, rozzlobený).

Po chvíli uslyšíme, jak se Pipa projíždí na koloběžce, užívá si to a následně padá... Přichází s rozbitým kolenem a táhne za sebou koloběžku. Pip se ptá, co se stalo, Pipa se přiznává a Pipovi se omlouvá... Pip vezme batůžek, vyndává z něj věci a ptá se dětí, co by mohl použít, aby Pipě zalepil rozbité koleno...

- **Aktivita** – vyzveme děti, aby si také vzaly náplasti a šly najít zraněnou Pipu a ošetřily ji (v prostoru knihovny jsou pověšené plakáty s obrázkem zraněné Pipy).

Pip přijímá omluvu od Pipy a navrhe jí, že se mohou na koloběžce střídat.

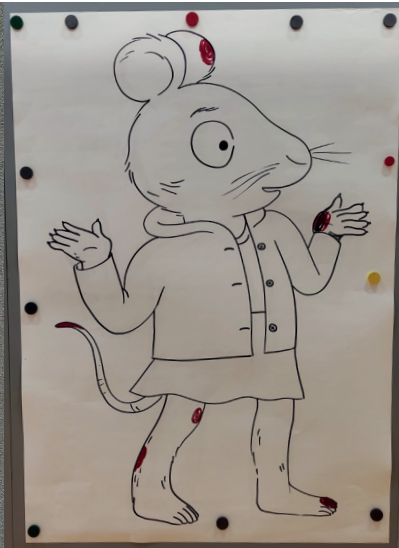
- **Písnička s doprovodem** – společně si zazpíváme a na Orffovy hudební nástroje doprovodíme další část písničky Koloběžka první.

To nás těší, těší, těší,
že nás pěší, pěší, pěší,
horko těžko dohoní.
Pěší strýček s pěší tetou,
když se před řídítky pletou,
tak se na ně zazvoní.

- **Tvoření** – z dřívěk od nanuků a knoflíků si vytvoříme obrázek koloběžky.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek s tematikou kamarádství a správného chování (Edo! Ty neposedo! Pepo! Ty popleto!, Přijede dědeček).

Reflexe/závěr: zopakování pravidel slušného chování, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

SCHEFFLER, Axel. *Pip a Pipa: koloběžka*. Přeložil Josef VYSKOČIL. Praha: Svojtka & Co., 2018. ISBN 978-80-256-2446-3.

SVĚŘÁK, Zdeněk a UHLÍŘ, Jaroslav. *Nejznámější dětské písničky*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2015 ©2015. 1 zpěvník (55 stran). ISBN 978-80-247-5743-8.

Jak se tak dívám (V. Neckář)

Jak se tak dívám, už kvete jíva,
vy vlajky vlajte a ty hudbou pěkně hraj.
Venku je bláto a vypadá to,
že přijde jaro a s ním bude zase máj.

A tleská se např.

1. hřbety rukou o sebe
2. dlaně rukou o sebe
3. tlesk každý sám
4. křížem dlaní o sebe
5. křížem dlaní druhá ruka o sebe
6. 2x tlesk každý sám...

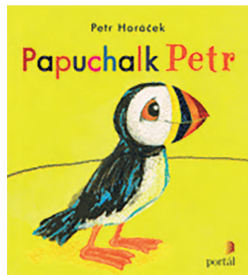

Papuchalk Petr

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 1+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, respektuje názor druhého, pracuje ve skupině i samostatně, setká se s tématem jinakosti a odlišení, získá povědomí o důležitosti přátelství. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka Papuchalk Petr, postavy papuchalků, plyšová velryba, plyšový tukan, plyšový papoušek, obrázky domácích zvířat, overball, kytara, barevné papíry a pírka na záložku.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: uvedeme děti do situace, že nás dnes čeká výprava na moře za velice zvláštními severskými ptáky – papuchalky.

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – začínáme číst text knížky. Představíme papuchalka Petra i papuchalka Pavla. Jako rekvizity jsme použili velké obrázky papuchalků namalované na kartonu. Zastavíme se u slova „potápění“. Ptáme se dětí, zda vědí, co to je, a poté vysvětlujeme.
- **Aktivita** – zkusíme zadržet dech a se vztyčenou rukou jít do dřepu – jako bychom se potápěli pod vodu. Vyzveme děti, aby si to také vyzkoušely.
- **Aktivita** – čteme, jak se na moři objevila bouře, a společně foukáme a vlníme rukama.
- **Říkadlo s pohybem** – o počasí se také naučíme básničku a doprovodíme ji pohybem.

Dešťové kapičky

Dešťové kapičky dostaly nožičky. *(jemně vytukáváme prstíky do overballu nebo do nohou)*

Běhaly po plechu, dělaly neplechu. *(zrychlujeme vytukávání a sílu pohybu)*

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakuji. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme. Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

- **Pohádka** – v bouři se Petr ztratil a ztratil se i Pavel. Obě figurky odnese pryč.

Necháme dramatickou pauzu, vezmeme opět jednoho papuchalka a plyšovou/obrázkovou velrybu a pokračujeme v četbě v textu, kdy se Petr probudí a potká se s velrybou.

„Kde to jsem? A kde je Pavel?“ ptá se papuchalk Petr. „Ahoj. Ty ses ztratil?“ ptá se velryba. Petr je smutný, stýská se mu po kamarádovi. Velryba mu slíbí, že mu Pavla pomůže najít. Petr popisuje velrybě, jak Pavel vypadá – má peří, barevný zobák a vydává divné zvuky. Společně se tedy vydávají kamaráda Pavla hledat.

- **Říkadlo s pohybem** – „doplujeme“ spolu s příběhem na ostrov, kde je papoušek. Čteme text, ve kterém je Petr zklamán, že toto zvíře není Pavel. Ale když už jsme na ostrově, můžeme se spolu dětmi naučit básničku o papoušcích pro Petrovu lepší náladu.

Papoušek

Papoušek se naparuje, (*natáčíme se tělem*)

krásné peří ukazuje, (*máváme rukama*)

záhadně se tváří, (*ruce si dáme k očím*)

barvy na něm září. (*rukama přejíždíme podél těla*)

- **Aktivita** – plujeme s velrybou a papuchalkem Petrem na další ostrov k tukanovi. Tukan sice vydává zvláštní zvuky, ale Pavel to není. Vyzkoušíme děti z různých zvířecích zvuků (pejsek, ovečka, slepice, prasátko, kočička) a při tom ukazujeme jejich obrázky.

Za několik dní se na obzoru objevily malé ostrůvky a na nich mával Pavel – papuchalk, vypadal stejně jako Petr.

- **Písnička s doprovodem** – na oslavu společného setkání si zazpíváme písničku...

Kamarád

Když jsi kamarád, tak pojď si s námi hrát, (*tlesk, tlesk*),
když jsi kamarád, tak pojď si s námi hrát. (*tlesk, tlesk*).
Když jsi kamarád, tak pojď si hrát,
uvidíš, že budeš rád,
že nás můžeš napodobovat. (*tlesk, tlesk*)

Pohyby při písničce stále přidáváme (dup dup, píp píp, trk trk, jů cink).

- **Tvoření** – vyrábíme papouščí veselou záložku z papíru, ústřížků a pírek.

Reflexe/závěr: zopakování domácích zvířat a jejich zvuků, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

HORÁČEK, Petr. *Papuchalk Petr*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0361-2.

Pro maminky [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/ostatni-25/destove-kapicky-4107>

Pro maminky [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/o-zviratkach-12/papousek-2875>

Předškoláci [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.predskolaci.cz/kdyz-jsi-kamarad/4806>

Lesní školka

Autor programu: Petra Ornstová,
Zdenka Hochmanová, Knihovna města
Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 2+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, respektuje názor druhého, pracuje ve skupině i samostatně, naučí se znát lesní zvířátka.

Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka Lesní školka, kostýmy lišky a myšky, nahrávky zvuků zvířátek, židle, deky, miska s vodou, obrázky sluníčka a mraků, šňůra na prádlo, kolíčky, barevné ponožky, papírové ruličky, červený papír, bílý kreppák, nůžky, lepidla.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: ptáme se dětí, zda už vědí, co je to mateřská školka nebo jestli se tam už někdo z nich byl dokonce podívat. Kdo tam chodí, co se tam dělá? Dnes vám budeme vyprávět, co se jednou stalo i v naší lesní školce. (Lektoři jsou v kostýmech lišky a myšky.)

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – „To jsme jednou přišli do školky a byli tam už i ostatní.“
- **Aktivita** – „Poznáte, kdo tam ještě byl?“ Pustíme dětem zvuky lesních zvířátek (zesíleno reproduktorem) a děti hádají (např. sova, datel, divoké prase, žába...).

„Společně jsme si ve školce pohráli.“

- **Aktivita** – ukážeme některé jednoduché dětské hry a vyzveme děti, aby je s maminkou nebo kamarády vyzkoušely (skákání panáka, plácáná, čáp ztratil čepičku, kolo, kolo...).

„Potom jsme se vydali na procházku do lesa.“

- **Písnička** – aby se nám lépe šlapalo, zazpívali jsme si do kroku písničku Ježci (J. S. Lenk).

Ježci

Když potkáte ježky, jdou většinou pěšky,
nožičky maličké a tělíčka těžký.

Nejraděj maj z louky žízaly a brouky,
jablíčka nejedí, po těch mají pšouky.

„Bylo krásné počasí – svítilo sluníčko (*ukazujeme sluníčko na špejli*), my jsme baštili různé lesní dobroty (maliny, borůvky, ostružiny, jahůdky). Paní učitelka nás učila počítat puntíky na klobouku muchomůrky a najednou přišly mraky, nejprve bílé, potom modré, a nakonec úplně černé (postupně ukazujeme další obrázky mraků) a z nich začalo pršet (rozhazujeme nastříhané kapky, děti lehce pokropíme vodou).

My jsme vzali nohy na ramena a spolu s paní učitelkou utíkali zpátky do školky. Tam jsme přiběhli už úplně mokří a paní učitelka řekla, ať si svlékneme kabátky a pověsíme na šňůru, aby nám uschly. Pak zalezeme pod peřinku.“ (Sundáme si šaty nebo pláštětky, pověsíme na šňůru, posadíme se na židle a přikryjeme dekou.)

- **Básnička** – „Paní učitelka nám před poledním odpočinkem vždy povídá pohádku, a my ji proto už umíme zpaměti.“ (Střídáme se v rolích a doprovázíme jednoduchým pohybem.)

Perníková chaloupka

Odkud ten náš holub letí.

„Letím z lesa, milé děti, vrkú, vrkú, vrkú.“

„Cos tam viděl, holoubku?“

„Perníkovou chaloupku, u černého smrku.“

„Viděls také Mařenku?“

„Jakpak by ne, holenku!

To ti bylo! S Jeníkem, krmili se perníkem.

A když z okna na zahradu vystrčila baba bradu...“

„Nebáli se, holoubku?“

„Kdepak, zamkli chaloupku na cukrový klíč
a už byli pryč.“

Lektoři usnou a začnou spolu s dětmi pochrupovat... Ze skrytého reproduktoru se po chvíli ozve kohoutí zakokrhání.

Lektoři vstávají a jdou se honem obléct, přitom si spletou oblečení. Paní učitelka svolává zvířátka a nevěří svým očím, kdo se tu objevil...

- **Aktivita** – ptáme se dětí, jestli vědí, která zvířátka si vyměnili kožíšky, a vymyslíme, jak se budou jmenovat... Lišmyš, myšliš, veverkožežka, ježkomyška...

„Když si pro nás přišli do školky maminky a tatínkové, dali všechno do pořádku, protože každá maminka i tatínek si své dítě pozná za všech okolností, třeba i jen podle zvuku, který vydává.“

- **Aktivita** – opakujeme zvuky jednotlivých zvířátek.
- **Tvoření** – z barevných papírů a ruliček vystříháme podle šablony jednotlivé části muchomůrky, slepíme je a z bílého krepového papíru vytvoříme na klobouk muchomůrky bílé puntíky (zkusíme puntíky spočítat).
- **Aktivita** – vyzveme děti, aby nám pomohly pověsit pomocí kolíčků na šňůru barevné ponožky.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek s tematikou lesních zvířátek (Kotrmelce u krmelce, Když dnes půjdeš do lesa, Najdi mě: lesní dobrodružství s vlkem Bernardem, Tajemství lesa).

Reflexe/závěr: opakování zvířátek, která žijí v lese, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

POPPROVÁ, Andrea. *Lesní školka*. 2. vydání. V Praze: Albatros, 2021. ISBN 9788000063379.

CHALOUPÉK, Václav a LENK, Jaroslav Samson. *Písničky a příběhy o zvířátkách*. CD 2, *Kde je vlku vlkem vlk*: Supraphon a.s, 2010. 1CD, TT 39:49: textová příloha čes. + multimediální bonus.

HRUBÍN, František. *Perníková chaloupka*. Ilustroval Adolf DUDEK. Ostava: Librex, 1997. ISBN 80-7228-000-7

Kamil neumí létat

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 2+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, uvědomuje si význam čtení, získá povědomí o důležitosti přátelství, respektuje názor druhého, pracuje ve skupině i samostatně, dozvídá se o proměnách počasí, trénuje spolupráci a motoriku. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: knížka Kamil neumí létat, špačci na kolíčkách, šňůra, kostým pro lektora nebo maňásek, Orffovy hudební nástroje, strom z pevného kartonu se suchými zipy, barevné listy, lano, kukuřičné krupky, miska.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: povídání o ptačí říši, otázky na děti, zda znají některé ptáčky, jež můžeme běžně vidět v přírodě i ve městě, jak jsou užiteční pro přírodu i člověka, čím se ptáci odlišují od ostatních zvířátek.

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – společně čteme knížku Kamil neumí létat, podněcujeme děti k předvídání a doplňování děje.

Špačka Kamila může představovat lektor v černém kostýmu s kloboukem, na který jsou přilepeny oči a zobák, nebo využijeme maňásků, příp. postavku z papíru.

- **Aktivita** – špačci v příběhu objevují svět, my vyzveme děti, aby s námi připevnily „kolíčkové“ ptáčky na šňůru.
- **Pohádka** – Kamil při řazení „na dráty“ chybí, protože je v knihovně, kde si čte. Můžeme dětem ukazovat vybrané knížky a ptát se, zda tuší, o čem vyprávějí.

S příchodem podzimu se listy zbarvily do červena...

- **Aktivita** – vyzveme děti k přilepování barevných papírových listů na strom (na již připravené suché zipy).
- **Pohádka** – když přišel den odletu do teplých krajín, Kamil zůstal na zemi sám. Kamarádi se pro něj však vrátili, omotali ho šňůrou a vzletli s ním k nebi (můžeme s dětmi vyzkoušet za pomoci lana). Náhle přišla bouře a byl to právě Kamil, který poznal, v jakém jsou nebezpečí, protože o tom četl v knihách. Společně se tedy ukryli v knihovně. Když se opět vyčasilo, špačci uspořádali na počest Kamila velkou oslavu, ze které měl Kamil takovou radost, že ze samého poskakování najednou vzletl.

Na oslavě se podávaly „nadívané žízaly“ – můžeme dětem nabídnout kukuřičné křupky.

- **Písnička** – na oslavu si zazpíváme a na Orffovy hudební nástroje doprovodíme písničku Hlavně, že jsme na vzduchu (Z. Svěrák, J. Uhlíř).

Hlavně, že jsme na vzduchu

Když radosti není dosti, raduju se z maličkostí.

Představím si, třeba kdyby lidi žili jako ryby.

To je dobře náhodou, že nežijem pod vodou.

Na vzduchu, na vzduchu, můžem zpívat ejchuchu.

Zpívati si pod vodou, nejde ani náhodou.

Z hlubiny, z hlubiny, vyšly by jen bubliny.

- **Tvoření** – do misek připravíme temperové nebo prstové barvy. Dětem rozdáme modré papíry s šablonou duhy a obrázek duhy. Děti následně vatovou kuličkou na kolíčku nebo prstem „tupají“ obrázek duhy, jako symbol, že každá bouře se přezene.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek s ptačí tematikou (Kuřátko a obilí, Papuchalk Petr).

Reflexe/závěr: opakování zástupců ptačí říše, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

BERNE, Jennifer. *Kamil neumí létat: pohádka o špačkovi knihomolovi*. 2. vydání. Přeložila Kateřina ZÁVADOVÁ, ilustroval Keith BENDIS. V Praze: Albatros, 2022. ISBN 9788000068817.

UHLÍŘ, Jaroslav. *Zpěvník: písničky Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka, Holubí dům*: B&M Music, 1997. 1CD, TT 70:00: textová příloha čes.

Na procházce ve vlaku

Autor programu: Petra Ornstová,
Zdenka Hochmanová, Knihovna města
Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 2+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, rozšiřuje si slovní zásobu, pracuje ve skupině i samostatně, respektuje názor druhého, seznámí se s dopravními prostředky. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: leporelo Na procházce ve vlaku, model vlaku, aromadifuzér/zvlhčovač vzduchu, prodlužovací kabel, lopatky, šišky, kostýmy – čepice výpraviho a průvodčí, kleště, píšťalka, jízdenky, Orffovy hudební nástroje, vláček na setrvačnick/baterie, křupky, miska, dřevěná vláčkodráha, obrázky s krajinou a dopravními prostředky.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Evokace/úvod: povídáme si o cestování (po létě, po prázdninách), jakými dopravními prostředky se dá cestovat – zajímavé přerušení zvukem: hlášení z reproduktoru Oznámení o zpoždění vlaku z důvodů ztracené lopatky na uhlí (zdroj Youtube).

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – společně čteme knížku Na procházce ve vlaku, podněcujeme děti k předvídání a doplňování děje.
- **Aktivita** – co potřebujeme k tomu, abychom mohli cestovat? Jízdenky – rozdáme je dětem, když nám prozradí své jméno, poté jízdenky štípneme kleštěmi průvodčího (dobře fungují nýtovací kleštičky).
- **Aktivita** – co potřebujeme s sebou na výlet vlakem? Vytahujeme z batohu důležité věci: voda, svačina, oblečení, peníze/doklady, kapesníky, karty a kniha.
- **Aktivita** – připevníme velký obrázek s krajinou, kde je voda (rybník, řeka), silnice, nebe a zároveň si nachystáme malé obrázky dopravních prostředků. Pomocí magnetek děti připevňují, zda daný prostředek létá ve vzduchu, pluje či jezdí po silnici.

- **Písnička s doprovodem** – když máme vše, co potřebujeme (jízdenka, batoh), vyřážíme na vlak a zpíváme si přitom *Jede, jede mašinka* (Z. Furmančík, text na motivy originálu, autorská tvorba).

Jede, jede mašinka
Jede, jede mašinka, kouří se jí z komínka,
jede, jede do dálky, veze samé vagónky.

Děti mohou udělat mašinku, doprovodit zpěv Orffovými hudebními nástroji, anebo se postavit za sebe, rozkročit nohy a nechat projet mašinku na baterie „tunelem“.

- **Aktivita** – pokračujeme v četbě až do místa, kde je zmíněn jídelní vůz. Ohlásíme dětem, že si mohou dát svačinku, a pokud nemají, že se s nimi rozdělíme. Rozdáváme kukuřičné křupky.
 - **Aktivita** – v knize dojdeme do strojovny a objasníme si s dětmi jednotlivá povolání na dráze: strojvedoucí, výpravčí, průvodčí. Poté ukážeme dětem, jak se přikládalo ve starých lokomotivách uhlím (máme model z kartonu a přikládáme lopatkami šišky) – můžeme spustit také zvlhčovač vzduchu, který máme zabudovaný v komínu, čímž lokomotiva začne kouřit.
 - **Aktivita** – v tichém oddíle se ozve hvizd píšťalky a všichni se ztiší. Zavoláme repliku z knihy: „Děti! Vystupovat! Už jsme v cíli!“ „Cože??? Jely jsme jen chvíli.“
- **Říkadlo s pohybem** – závěrečná sloka z knihy.

Na procházce ve vlaku

Vláček mizí v dálce, *(lokty děláme pohyb kol – jízdu vlaku)*

držíme mu palce, *(děti trénují schování palců do dlaní)*

aby dojel. Na nás čeká, *(rukou předvádíme pohyb zprava doleva, a naopak jako evokace pohybu a jízdy)*

kafičko a buchta měkká. *(předvádíme pití kávy z šálku se zdviženým malíčkem a kousání do buchty)*

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakuji. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme.

Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

- **Pohybová hra** – máme-li k dispozici, dáme dětem sestavit dřevěnou dráhu pro mašinky a dále házení šišek do lokomotivy.
- **Tvoření** – z krabičky od čaje, ruličky od toaletního papíru, víček od PET lahví si děti slepením vytvoří vláček, který si mohou pomalovat nebo polepit.
- **Volná hra** – volný pohyb a hra, ukázky knížek s cestovatelskou tematikou a vlaky (Vlaky světa – podívej se pod okénko, Vláčky – objevuj s úsměvem, Nové pohádky o nezbedných mašinkách...).

Reflexe/závěr: opakování jednotlivých typů vagonů ve vlaku, povolání na dráze, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům.

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

MALÝ, Radek. Na procházce ve vlaku. Vydání druhé. Ilustrovala Tereza VOSTRADOVSKÁ. Praha: František Havlůj – Běžiliška, 2021. ISBN 978-80-88360-17-9.

Pro maminky [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/pisnicky/ostatni-38/jede-jede-masinka-verze-pro-deti-470>

Jak pejsek s kočičkou slavili Vánoce

Autor programu: Petra Ornstová, Zdenka Hochmanová, Knihovna města Hradce Králové

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 2+

Cíl: společné setkávání, dítě získá pozitivní vztah ke knihám, naslouchá čtenému a mluvenému slovu, respektuje názor druhého, pracuje ve skupině i samostatně, seznámí se s tematikou Vánoc a vánočních zvyků, procvičí si jemnou motoriku. Rodiče získávají podněty, tipy a návody na práci s knihou a společnou četbu s dítětem.

Pomůcky: kalendář, tabule, křídly, stromeček se suchými zipy, obrázky ozdob, overal, hrnec, koště, mrkve, jablka, ořechy, černé prostěradlo, plyšák, Orffovy hudební nástroje, padák, papírové koule, skořápky, modelína, svíčky.

PROGRAM

Přivítání (rituál): písničkou Ahoj, ahoj... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek)

Evokace/úvod: povídání o adventu, příchodu Vánoc, změně počasí.

Lekce byla připravena jako divadelní představení pro 2–3 lektory, lze ji však využít i samostatně s maňásky. Dva lektori kostýmově představovali pejska a kočičku.

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Pohádka** – kočička se jednoho podívá do kalendáře a zvolá „Jééé, pejsku, podívej, prosinec je tu! Víš, co to znamená?“ Pejsek přemýšlí a my se ptáme dětí...
„Ano, brzy budou Vánoce. Ale my ještě nemáme nic přichystaného. To bychom měli začít. Nejdříve napíšeme Ježíškovi přání...“
- **Aktivita** – na tabuli nakreslíme, co bychom si přáli. Pejsek by chtěl nějakou hračku a kočička, aby začalo sněžit. A co si přejí děti? Kreslíme jejich přání na tabuli nebo rozdáme papíry a necháme děti volně tvořit.
- **Aktivita** – potřebujeme také ozdobit stromeček, a tak vyzveme děti, aby nám pomohly vybrat z obrázků v koši, co patří na vánoční stromeček a co ne. Správné ozdoby za pomoci suchých zipů děti připevňují na stromeček.
- **Básnička s pohybem** – máme radost, jak jsme to zatím vše zvládli a naučíme se básničku.

Vánoční stromeček

Vánoční stromeček zavoněl v pokoji, *(túkáme si prstem na nos)*

maminka u stolu jablíčko rozkrojí. *(rukou „krájíme“)*

A když ho rozkrojí, uvidím hvězdičku, *(roztáhneme prsty u očí)*

co byla schována v červeném jablíčku. *(schováme se za dlaně)*

Každý verš nejprve předříká lektor, následně rodiče s dětmi opakují. Pro udržení správného a společného rytmu pleskáme do stehů. Básničku vždy nejméně dvakrát zopakujeme.

Nezapomeneme dětem vysvětlit nová neznámá slova, pokud se v básničce objeví.

Je vhodné mít text básničky napsaný na tabuli nebo na čtvrtce velkým tiskacím písmem.

- **Pohádka** – Vánoce jsou kouzelný čas a plní se všechna, i ta nejtajnější přání. A tak spolu s dětmi dokážeme splnit přání kočičce, která si přála, aby padal sníh.
- **Pohybová hra** – roztáhneme s dětmi barevný padák, na který vysypeme papírové koule. Padák natahujeme, točíme s ním a vyhazujeme koule do výšky.
„Sněží, sněží!“

„A co kdybychom si postavili sněhuláka?“ Přivzeme třetího lektora, který je oblečen v bílém malířském overalu. Ptáme se dětí, co musí správný sněhulák mít. V reakci na odpovědi přilepujeme sněhulákovi černé puntíky jako uhlíky, na hlavu hrnec, do jedné ruky koště, do druhé ruky jablko a do pusy mrkev.

Roztáhneme před sněhuláka tmavé prostěradlo, které představuje příchod noci...

Ráno je sněhulák bez mrkve a jablka.

„Kdo to mohl udělat?“ ptáme se dětí. „Aha, asi zvířátka. Mají totiž hlad.“

- **Aktivita** – vyzveme děti, aby se šly podívat po knihovně, zda nenajdou nějakou potravu pro hladová zvířátka. Děti přinášejí mrkve a malá jablíčka, která třídí spolu s ořechy a kaštany do připravených ošatek. **Pohádka** – kočička objeví pod vánočním stromkem dárek. Pejsek si ho netrpělivě rozbálí a objeví vytouženou hračku.
- **Písničky s doprovodem** – jako poděkování zazpíváme vánoční písně a koledy (Rolničky, Veselé Vánoce, Půjdem spolu do Betléma) a doprovodíme je hrou na Orffovy hudební nástroje.
- **Tvoření** – z ořechových skořápek a modelíny tvoříme lodičky, do kterých vložíme malou svíčku.

Reflexe/závěr: opakování vánočních zvyků a tradic, připomenutí básničky a písničky, texty básničky a písničky s omalovánkou na dané téma a pozvánkou na příští setkání volně k rozebrání rodičům, doporučené knížky s vánoční tematikou (Husa Líza a vánoční hvězda, Kocour Fiškus a vánoční skřítek, Nejkrásnější dárek).

Rituál rozloučení: básničkou Bylo nám tu spolu prima... (viz úvodní scénář Hotel Zimní spánek).

Použité zdroje/literatura

UHLÍŘOVÁ, Jana. *O pejskovi a kočičce: jak slavili Vánoce*. Praha: Baset, 2015. ISBN 978-80-7340-161-0.

Pro maminky [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/rocní-období-5/vanocni-stromecek-601>

Snídal drak bramborák

Autor programu: Gabriela Svobodová,
Knihovna Jiřího Mahena v Brně

Délka trvání programu: 60 min.

Věková skupina: 0–3 roky a 3–6 let

Cíl: pravidelné setkání rodičů s malými dětmi, vytvoření bezpečného prostoru pro trávení společného času s vybraným knižním příběhem, v dílčích úkolech podpora představitivosti, rozvoje smyslového vnímání a jemné motoriky.

Pomůcky: divadelko a loutky draka, princezny, krále a Honzy (dle dostupnosti lze použít látkové maňásky, popř. vyrobit jednoduché papírové postavičky na špejli), kuň na tyči, královská koruna, šátek na hlavu, rytířský meč, papírový drak (větší rozměr – vytisknout na A3 nebo vyrobit např. z kartonu), kartičky nebo nálepky buchet, kartičky s pohádkovými postavami z příběhu, zvoneček, texty básniček připravené v prezentaci (popř. vytištěné), aby se rodiče mohli také aktivně zapojit.

Poznámka: Všechny následně vyjmenované pomůcky jsou pouze doporučené. Lze je nahradit vytisknutými (namalovanými) obrázky, popř. jejich použití zcela vynechat.

PROGRAM

Přivítání: představení se, organizační pokyny, pozvánky na další akce

- **Básnička s pohybem:** dva dospělí vytvoří spojenýma rukama bránu a děti jí procházejí, společně se recituje básnička, lze použít také jako seznamovací rituál – do poslední věty doplníme jméno dítěte, které zrovna prochází („Tak už pojd', Pěto / Adámku, ať nečekají.“).

Do pohádky

Kouzelnými vrátky, pospěš s námi do pohádky.

Všichni už se na nás ptají. Tak už pojd' – ať nečekají.

(Romana Suchá: Dovádivé básničky pro kluky a holčičky)

Evokace/úvod:

- **Básnička s pohybem** – děti se usadí do půlkruhu a pokračuje druhá básnička s pohybem (Lektor si nasadí korunu: „Kdo teď jsem? Král. A o něm je další básnička“):

Jak král kraloval

Byl jednou jeden král, *(nasazujeme korunu na hlavu)*

už nevím, kde kraloval. *(kroutíme hlavou i rukama)*

Jak na trůn sed, tak usnul hned, *(předstíráme, že spíme)*

pak vyskočil, dokolečka se zatočil, *(vyskočíme a zatočíme se)*

pak na postel sed a usnul hned. *(sedneme si a opět předstíráme spánek)*

(<https://www.predskolaci.cz/byl-jednou-jeden-kral-2/977>)

Rekvizita kůň na tyči a meč (nebo lektor může předvést rytíře pantomimou) – „Kdo jsem nyní?“ Následuje básnička o rytíři.

Jede rytíř na koni,

nikdo ho nedohoní.

Hopsa, hejsa, hopsasa,

ten se pěkně natřásá.

(Možné doprovodit pohybem – hopsání jako jízda na koni kolem dokola, varianty pro menší děti: hopsat na klíně rodičů.)

(<http://anna.piska.net/parenting/pohybove-hry-s-kojenci/natrasacky-2/>)

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Kouzelná kniha** (velká krabice upravená tak, aby připomínala knihu, kterou lze otevřít, nebo předměty jen postupně ukazovat, vytahovat třeba z látkové tašky): děti ťukají, hladí knihu, aby nám ukázala dnešní pohádku. Uvnitř je kniha ke čtení, loutka princezny, Honzy a draka a zvoneček.

- **Písnička** – drak je hlavní postava naší pohádky a je potřeba se s ním pořádně seznámit, pustí se písnička Karol a Kvido: O strašlivém draku (zdroj: https://www.youtube.com/watch?v=edYzSXn44_A) a děti si loutku dráčka postupně předávají v kroužku.
- **Čtení s úkoly** – pracujeme s knihou Snídal drak bramborák (Alena Šotolová), čteme tři vybrané pohádky (Račí pohádka, Honza, Drak), k upoutání pozornosti na začátku čtení použijeme zvoneček.
 - Čteme úvodní verš v knize (str. 5): „Sedněte si a poslouchejte...“ (*zacinká zvoneček*)
 - Račí pohádka, od str. 7 (děj doprovází loutky, loutka Honzy může říkat přímou řeč v textu). Lektorka si nasadí šátek a zeptá se dětí, koho si bude nyní ona hrát a kdopak asi vystupuje také v další pohádce. Bude to maminka. (*zacinkáme na zvoneček*)
 - Honza, od str. 8 (opět hrajeme u čtení divadélko, lektorka s šátkem si povídá s loutkou Honzou, sundává šátek a jako s buchtami jej předává Honzovi)
- **Pohybová hra** – po přečtení děti zkusí zabít draka/zahnat ho do jeskyně (*meče a papírový drak*)
- **Čtení s úkoly** – poslední pohádka, úvod na str. 12: „Někdo má rád holky...“ (*zacinkáme zvonečkem*), Drak, od str. 12 (čtení doprovázené loutkovým divadlem, zvuky: řev draka, kručení v břiše, vyzvat děti ke společnému provolávání „Ať žije! Sláva Honzovi!“)
- **Aktivita** – krmení draka buchtami (nálepky/kartičky s obrázky buchet), každé z dětí dostane nálepky/kartičky a přistupuje k divadélku, kde krmí draka, ten na závěr usne.

- **Aktivita** – pohádkové hádanky. Čteme hádanky a děti ukazují karty, kdo je to.
 - Sedm krků a dvě křídla, sedm tlam chce spousty jídla. Chrlí oheň, dýmu mrak, je to sedmihlavý... Kdo je to? (drak)
 - Krásná, až se tají dech, korunku má ve vlasech, nosí zlaté střevíčky, na šatech má mašličky. Kdo je to? (princezna)
 - Je z rodiny královské, jmění mívá obrovské. Kdopak by se o něj bál? Vždyť z něj jednou bude král! Kdo je to? (princ)
 - V brnění po světě kráčí, umí setnout hlavu dračí. S sebou má vždy ostrý meč a není s ním žádná řeč. Kdo je to? (rytíř)

(Zuzana Pospíšilová: Hádanky pro školáky; pro starší děti možné využít hru Pohádková skrývačka – <https://www.unoduo.cz/ostatni-hry/pohadkova-skrývacka>)

- **Tvoření a volná hra** – tematické tvoření k příběhu. V tomto případě jsme vyráběli papírového dráčka. V rámci volné herny mohou rodiče s dětmi tvořit, vrátit se k některé aktivitě, která je zaujala, a vzájemně sdílet.

Komentář lektorky

Program je určen pro obě věkové kategorie, úpravy pro mladší/starší skupinu jsou v textu vyznačeny. Počítá se i s účastí nejmenších dětí do jednoho roku, nejčastěji mladších sourozenců. Pro ně je připravené prostředí – koberec, hračky pro nejmenší, leporela, lze je zapojit do dílčích aktivit, nicméně většina z nich je vhodná spíše pro děti zhruba od 1 roku.

Pro děti jsme měli připraveno i několik pohádkových kostýmů – šaty pro princeznu, korunky, rytířský meč a štít. V rámci volné herny si je mohly vyzkoušet, vyfotit se nebo si v nich jen pohrát.

Použité zdroje/literatura

ŠOTOLOVÁ, Alena. *Snídal drak bramborák*. I. vyd. Praha: Mladá fronta, 2017. 48 s. ISBN 978-80-204-4418-9.

SUCHÁ, Romana. *Dovádivé básničky pro kluky a holčičky*. I. vyd. Praha: Portál, 2010. 96 s. ISBN 978-80-7367-659-9.

POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. *Hádanky pro školáky: 5 x 50 hádanek k veselému procvičování*. I. vyd. Praha: Portál 2017. 128 s. ISBN 978-80-262-1252-2.

<https://www.predskolaci.cz/byl-jednou-jeden-kral-2/977>

<https://www.unoduo.cz/ostatni-hry/pohadkova-skrývacka/>

<http://anna.piska.net/parenting/pohybove-hry-s-kojenci/natrasacky-2/>

https://www.youtube.com/watch?v=edYzSXn44_A

Kočička z kávové pěny

Autor programu: Gabriela Svobodová,
Knihovna Jiřího Mahena v Brně

Délka programu: 60 min.

Věková skupina: 3–6 let

Cíl: pravidelné setkání rodičů s malými dětmi, vytvoření bezpečného prostoru pro trávení společného času s vybraným knižním příběhem, v dílčích úkolech podpora představitivosti, rozvoje smyslového vnímání, jemné motoriky a slovní zásoby.

Pomůcky: plyšová kočička, brčka, lavor, mýdlová voda, velký papír (hnědý balicí papír v roli), plyšová myška, malé obrázky myšek, hrníček na kávu, texty básniček připravené v prezentaci (popř. vytištěné), aby se rodiče mohli také aktivně zapojit.

PROGRAM

Přivítání: představení se, organizační pokyny, pozvánky na další akce

Evokace/úvod: Lektorka dětem vypráví, že dnešní pohádka, kterou budou společně číst, je o kočičce. Následuje povídání o kočkách: Jak kočky vypadají? Lze společně si zamňoukat nebo si udělat malou kočičí rozevčičku: na čtyřech se protáhnout, vyhrbit hřbet, jako lízat mléko... apod.

Lektorka: „A o kočičkách je i spousta básniček, některé se společně naučíme.“

Básničky s pohybem

Naše černá kočka

má zelená očka. (*ukazujeme oči*)

Od smetany fousek, (*ukazujeme fousky*)

má ho bílý kousek.

A špičaté uši, (*chytíme se za uši*)

kočičce to sluší. (*pohladíme se po tváři*)

Bumtarata na vrata

Bumtarata na vrata (*bubnujeme do stehen*),

máme čtyři kořata.

První mňouká (*zamňoukáme*),

druhé přede (*předeme*),

třetí hajat nedovede (*kroutíme hlavou a rukama*).

A to čtvrté prská a ocáskem mrská (*zavrtíme se*).

(Kutálí se ze dvora, Albatros 2012)

Lektorka se zeptá: „Jak se jmenuje malé zvířátko, které kočky loví? Myš. A o ní máme připravenou také jednu básničku.“

Básnička s interakcí dítě – rodič:

Toulavá myška

V pěstičce se schovává (*dítě sevře pěstičku*)

malá myška toulavá.

„Myško, myško, spinkáš, spíš?“ (*rozevíráme pěst*)

„Nespím. Hledám novou skrýš.“ (*lechtáme dítě od zápěstí do podpaží*)

(Hana Kišová: Hrátky s batolátky)

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Kouzelná kniha** (velká krabice upravená tak, aby připomínala knihu, kterou lze otevřít, nebo je možné předměty jen postupně ukazovat, vytahovat třeba z látkové tašky): děti tlučejí, hladí knihu, aby nám ukázala dnešní pohádku. Uvnitř je kniha ke čtení, plyšová kočka a myš, hrneček na kávu, brčka.
- **Aktivita** – s brčkem, foukání. Ukážeme dětem brčko a ptáme se jich, co to je a k čemu se to používá. Společně si ho zkusíme dát do úst, předstíráme, že pijeme (vtahujeme vzduch) a pak naopak vyfukujeme. Právě toto foukání budeme potřebovat při další aktivitě, kdy si připravíme pěnu, o které je také dnešní pohádka. Děti foukají do připraveného lavoru s mýdlovou vodou a vznikají bubliny.
- **Čtení s úkoly** – pracujeme s knihou Kočička z kávové pěny (Eva Volfová). Čteme knihu, kterou lze doplnit různými aktivitami. Úkoly náleží ke konkrétním úsekům v příběhu (protože v knize nejsou uvedena čísla stran, budou aktivity spojené s citací daného textu), nicméně lze přečíst celý příběh najednou a poté se věnovat úkolům, nebo aktivity využít jindy/v jiném pořadí s ohledem na konkrétní skupinu dětí.
 - **hledání myšek** („Brr, ale kávové kočičky se myši bojí, jsou moc velké, ani by je v zubech neunesly.“): děti loví myšky – sbírají po místnosti rozmístěné malé obrázky myšek, chodí po čtyřech jako kočky.
 - **otisky tlapek** („... a hned uviděla na parádním ubrusu otisky kočičích tlapek.“): na velký papír (jako ubrus) děti také mohou otisknout svou tlapku (ruku nebo nožku) – možno použít prstové barvy nebo jednoduše fixou obkreslit.
 - **honička** („A v ní tři velké krysy... Utíkej!“): jednoduchá honička, ten, kdo honí, drží myšku a předává ji dál chycenému kamarádovi.
- **Další doporučené aktivity** – vůně, hmat aj., tipy na možné rozšiřující úkoly k příběhu, (nepočítá se s nimi ve výše uvedeném seznamu pomůcek):

- **vůně** – kočička na svém putování poznává svět prostřednictvím jeho vůní, a proto je možné si některé vůně z příběhu připravit (třeba do kelímku/zavařovací sklenice) a dále s nimi pracovat – poznávání, povídání, co nám voní a co ne. V příběhu se hovoří o vůni kávy (kávová zrna), jara (květinová vůně) nebo vůni vypraného prádla (prací prášek, my jsme použili vlhčený ubrousek do sušičky na prádlo).
- **hmat** – kočička vnímá svět i po hmatu, studí ji sníh, tráva je měkká, lze také dále využít – třeba chůze po huňatém koberci, ochladit se kostkou ledu atd.
- **myška v díře** – lovení myšky z ruličky od kuchyňských ubrousků, vzít více ruliček a na provázek (jako ocásek), který vykukuje, připevnit různé předměty, z nichž jeden bude myška. Děti za provázek tahají a hledají, ve které díře se schovala myška.
- **Tvoření a volná hra** – tematické tvoření k příběhu – papírová kočka doplněná vlněnou přízí (viz zdroje). V rámci volné herny mohou rodiče s dětmi tvořit, vrátit se k některé aktivitě, která je zaujala a vzájemně sdílet.

Komentář lektorky

Program je určen pro věkovou kategorii 3–6 let. Lze jej realizovat i s dětmi mladšími tří let, jen je nutné, zejména u vytváření pěny, zapojit velmi aktivně rodiče. Ti foukají do mýdlové vody s dětmi nebo místo nich a dohlížejí na to, aby nedošlo k nehodě (pití vody apod.). Z navrhovaných aktivit je dále možné vybrat úkoly vhodné i pro nejmenší, nicméně program v jeho úplnosti doporučujeme spíše starším dětem.

K tématu se hodí káva, a proto jsme ji rodičům rádi připravili a naservírovali.

Použité zdroje/literatura

VOLFOVÁ, Eva. *Kočíčka z kávové pěny*. 1. vyd. Praha: Baobab, 2011. 44 s. ISBN 978-80-87060-46-9.

KRYGIELOVÁ, Darina (ilustrace). *Kutálí se ze dvora*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2012. 14 s. ISBN 978-80-00-02922-1.

KIŠOVÁ, Hana. *Hrátky s batolátky: Povídáme si a cvičíme s dětmi do 4 let*. 2. vyd. Praha: Portál, 2015. 200 s. ISBN 978-80-262-0892-1.

<https://bezvamaminka.cz/co-delat-s-detmi-rozvijete-jejich-dovednosti/>

Učíme se s Péťou

Autor programu: Jana Roškotová,
Městská knihovna Sedlčany

Délka trvání programu: 30 min.

Věková skupina: 0–3 roky

Cíl: seznámení s knihami Marty Galewske-Kustra, aktivizace rodičů při práci s knihou, děti spolupracují ve skupině, vnímají práci s hlasem, cioslovci, rytmem.

Pomůcky: knížka Péťa se učí mluvit, Péťa říká první slova, papíry, tužky, lepidlo, arch papíru, na kterém je nakreslený dům, na flipchartu napsané básničky a říkadla, která budou programem provázet. Texty písniček Slunce už vysouší loužičky a Mravenčí ukolébavku dostávají rodiče do rukou.

PROGRAM

Přivítání a evokace: Lektor/knihovnice mluví za maňáska Péťu, čte z knihy a ukazuje ilustrace. Recituje, zpívá, hýbe se s dětmi. Rodiče s dětmi sedí na polštářích do kruhu. Na zemi uprostřed kruhu leží arch papíru, na kterém je nakreslený domeček.

• **Básničky s pohybem** – (rodiče cvičí s dětmi)

Pata špička, špička pata, to umí jen batolata.

(cvičíme, lehce hýbeme chodidly)

Dvě ručičky máme, tak si zamáváme. *(máváme rukama)*

(básničku s pohybem dvakrát opakujeme)

Domeček

To je střecha, *(ručky spojíme nad hlavou do střechy)*

to jsou dvě světýlka, *(ukážeme na oči)*

to jsou dvě peřinky, *(pohladíme tváře)*

to jsou dvířka. *(ukazujeme na ústa)*

A kdo chce navštívit domeček,

zazvoní na tenhle zvoneček crrr... *(zmáčkneme nosík)*

• **Aktivita** – vzájemné představení pomocí domečku

Lektor/knihovnice: „Kdopak bydlí ve velkém domě?“

Rodiče s dětmi na připravený papír (A6) nakreslí panáčka. Obrázek nalepí do papírového domečku, postupně každý řekne jméno svého dítěte. Např. v domku bydlí Anička...

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

Maňásek Péta se zdraví s dětmi:

„Ahoj, já jsem Péta z knížky Učíme se s Pétou. Dnes si budu s vámi hrát.“

- **Četba z knihy** – str. 4, dětem v průběhu programu ukazujeme ilustrace.
- **Básnička s pohybem** – rodiče spolu s dětmi hýbají hlavou, doleva a doprava, podle rytmu básničky (básničku dvakrát opakujeme).

Ťuky, fuky, fuky, fuk,
jakýpak je tohle zvuk?
Ťuky, fuky, fuky, fuk,
ať jsi holka nebo kluk.
Ťuky, fuky, fuky, fuk.
Kdopak tady bydlí?
Má tu stolek s židlí?
Ťuky, fuky, fuky, fuk.

Lektor/knihovnice: „Tatínek přišel domů z práce, se všemi doma se zdraví.“

Děti spolu s rodiči opakují, co říká tatínek:

„Ahoj maminko!“ (opakování)

„Ahoj Pétó!“

„Ahoj Míšo!“

„Ahoj pejsku!“

„Už jsem doma!“

Péta – maňásek: „Tati, ty už jsi doma? Kolik je hodin?“

Tatínek: „Péto, bylo půl šesté, už jsem doma.“

- **Básnička s pohybem** – rodiče spolu s dětmi hýbají hlavou doleva, doprava, podle rytmu básničky (básničku dvakrát opakujeme).

Tik, tak, tik, tak,
tik, tak, tik tak.
Každé správné hodiny,
tik, tak, tik, tak.
(kýveme do rytmu)
Odměřují vteřiny,
tik, tak, tik, tak,
a nikdy ne naopak.
My umíme tikat taky,
tiky taky, tiky taky.

Spojíme ruce nad hlavou a odřikáváme básničku, opět hýbeme hlavou, tentokrát dopředu a dozadu.

Máme doma budíka,
tik tak, tik tak,
ale on mě netiká,
tik, tak, tik tak.

Tatínek: „A copak máme dobrého k večeři, maminko?“

- **Četba z knihy** - str. 7

Tatínek: „Děti, slyšíte to, co já?“

Bubly, bubly, bubly, bubly...

Co dělá polévka v hrnci? Musíme jí pěkně zamíchat měchačkou.

Rodiče spolu s dětmi krouživým pohybem, který napodobuje míchání vařečkou v imaginárním hrnci, procvičují ruce a při tom bublají: Bubly, bubly, bubly, bubly...

- **Básnička s pohybem** – děti sedí rodičům na klíně.

Ham, ham, ham,
hlad už mám! (*hladíme bříško*)
Ham, ham, ham,
co si dám? (*hladíme bříško*)
Ham, ham, ham,
kaši mám. (*hladíme bříško*)
Ham, ham, ham,
sním ji sám! (*hladíme bříško*)

- **Četba z knihy** – str. 8, 9

Po kruhu si rodiče předávají hrnec s lístečky, na kterých jsou napsaná citoslovce související s jídlem. Jeden lístek vyberou, citoslovce přečtou, ostatní spolu s nimi třikrát opakují.

Mňam, mňam, mňam, chroup, chroup, chroup... dále využijeme citoslovce ham, jú, jé, kous a sloveso papám...

- **Četba z knihy** – str. 10, 11

- **Pohybová hra** – hra s kostkou

Společně stojíme v kruhu. Lektor/knihovnice upustí kostku, tleskne a řekne: „Na zem něco spadlo. Bác.“ Rodiče s dětmi opakují 2x. Lektor/knihovnice upustí kostku, tleskne a řekne: „Na zem něco spadlo. Jejda!“ Rodiče s dětmi opakují 2x. Lektor/knihovnice: „Ty! Ty! Ty!“ (*společně ukazujeme*)

- **Četba z knihy** – str. 6

Crrrr, crrr, crrr

Péťa zvedne telefon a volá:

„Haló, babi?“ *(rodiče s dětmi opakuji)*

„Ahoj Péto.“ *(rodiče s dětmi opakuji)*

„Haló, dědo?“ *(rodiče s dětmi opakuji)*

„Ahoj Péto.“ *(rodiče s dětmi opakuji)*

Lektor/knihovnice: „Péťa má rád svou rodinu.“

- **Prstové ukazovací říkadlo:** Rodiče ukazují na prstech dítěte: To je táta, to je máma, to je dědek, to je bába a to je vnouček, malý klouček. Můžeme použít různé varianty prstových říkadel.

Lektor/knihovnice: „Péťa babičce vypráví do telefonu, co všechno dělal odpoledne. Šel ven, nejprve se obul a poté oblékl.“

- **Říkadlo s pohybem**

Pravá bota, hej rup, *(vyskočíme a zadupeme)*

levá bota, hej rup. *(vyskočíme a zadupeme)*

Svetr si oblečeme a do světa spolu jdeme. *(pochodujeme na místě)*

- **Četba z knihy** – str. 21

- **Básnička s pohybem** – rodiče spolu s dětmi plácají do země a k tomu do rytmu odřikávají básničku, opakuji dvakrát:

Prší, prší, kap, kap, kap,

voda cáká, cáky, cák.

Prší, prší, celý den,

kdo se bojí, nesmí ven.

- **Písnička** – Slunce už vysouší loužičky (hudba: Petr Skoumal, text: Zdeněk Svěrák).

Knihovnice: „Péťa se schoval před deštěm domů. Doma si ještě chvíli hraje.“

- **Básničky s pohybem** – Paci, paci, pacičky... (existují různé varianty tohoto říkadla)

Bumtarata na vrata, *(plácáme rukama do steh)*

máme čtyři kořata,

první mňouká, *(pošimráme pravou dlaň a mňoukáme)*

druhé přede, *(pošimráme levou dlaň)*

třetí spinkat nedovede, *(pošimráme nožičku)*

a to čtvrté prská, ocáskem si mrská. *(hýbeme nožičkama)*

Knihovnice: „Pěta je unavený, neustále zívá, asi půjde spát. Tak pššššt.“

- **Písnička** – rodiče si své děti vezmou do náručí a společně zpívají ukolébavku: Mravenčí ukolébavka (hudba: Jaroslav Uhlíř, text: Zdeněk Svěrák).

Reflexe/závěr a rozloučení – básnička s pohybem:

Čteme knížku

Hezkou knížku otevřeme

a potom ji s chutí čteme.

Dáme nožku přes nožku

jako knižní záložku.

A když ji pak dočteme,

tak tu knížku zavřeme.

Rodiče s dětmi se posadí na zem, nohy mají natažené (nohy představují knížku). Nejprve dají nohy od sebe, potom je přes sebe překříží a potom zase roztáhnou a dají zpět k sobě.

Maňásek Pěta se loučí:

„Hráli jsme si spolu hezky, mluvili jsme třesky, plesky.

Knížek není nikdy dost, čteme si v nich pro radost!“

Lektor/knihovnice: „Nyní je nejvyšší čas se rozloučit s Pétou.“

Rodiče s dětmi Pétovi zamávají: „Ahoj Pěto, pa, pa, pa...“

Na závěr lektor/knihovnice ukáže knihy, které byly v programu použity, doporučí další z titulů od Marty Galewske-Kustra a také knihy vhodné pro nejmenší čtenáře.

Použité zdroje/literatura

GALEWSKA-KUSTRA, Marta. *Pěta se učí mluvit: zvukomalebné hrátky pro nejmenší*. Vydání první. Praha: Euromedia Group, a.s, 2021. 38 stran: Piko-la. ISBN 978-80-242-7191-0.

SVĚRÁK, Zdeněk. *Písničky o zvířatech*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2013. 59 s. ISBN 978-80-253-1458-6.

POSPÍŠILOVÁ, Zuzana a POLÁČKOVÁ, Petra. *Pohyb s říkadly pro nejmenší: pro děti od 6 týdnů do 5 let*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 124 s. ISBN 978-80-247-2769-1.

Když tygr jede do Paříže: zpěvník Petra Skoumala. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2006. 67 stran: Sluníčko. ISBN 80-204-1346-4.

Liška Šiška ve školce

Autor programu: Jana Roškotová,
Městská knihovna Sedlčany

Délka trvání programu: 45 min.

Věková skupina: 3+

Cíl: seznámení s příběhem stejnojmenné knihy Ivy Geckové, posilování pozitivních emocí a vztahů mezi dětmi, přátelství a pomoci bližnímu.

Pomůcky: plyšáci – liška, medvěd, opice, ovečka, maňásek – holčička Adélka, maminka, tatínek, knížka Liška Šiška ve školce a Liška Šiška v cukrárně, pastelky, velký arch papíru, barevné proužky papíru, lepidlo, nůžky a tužka.

PROGRAM

Přivítání a evokace/úvod: Na začátku si stoupneme s dětmi a rodiči do kruhu.

- **Aktivita** – společné úvodní říkadlo:

Velké kolo uděláme,
na sebe se usmíváme.
Zadupáme, zatleskáme,
na sebe se podíváme a zeptáme se: „Jaké jméno máme?“

V kruhu se každý představí – i rodiče. Řekne např.: „Já jsem Jana,“ všichni ostatní odpovídají: „Ahoj Jano!“

- **Básnička s pohybem**

Když jsme byly malé děti, *(dřepneme si)*
chovala nás maminka.
(pohybujeme rukou, jako když houpáme v rukou miminko)
Vyrostly jsme, to to letí,
jako z vody semínka. *(pomalu se zvedáme do stoje)*
Už chodíme do školky a hodně věcí umíme, *(pochodujeme na místě)*
ať jsme kluci nebo holky, rádi se přitulíme. *(povyskočíme)*

- **Písnička** – Mateřinky (Zdeněk Svěrák, Jaroslav Uhlíř)

Rodiče dostávají text písničky – vybereme dvě sloky. První část první sloky čte knihovnice, druhou část první sloky čtou rodiče, refrén zpívají děti a přitom tančí. Text je jednoduchý, děti se ho snadno naučí. Dobré je text písničky předem přečíst.

Knihovnice:

„Milé děti z mateřinky, proč vy máte v šatně skříňky s barevnými obrázky?“

Maminky a tatínkové odpovídají:

„Aby každý věděl přeci, kam si má dát svoje věci, to jsou ale otázky.“

Knihovnice s dětmi zpívá refrén a děti přitom tančí ve dvojicích.

Refrén

Čistě náhodou staneš se jahodou, čistě náhodou staneš se sovou,
jako poštolky letíme do školky, k jídlu jsou vdolky s chutí malinovou.
My jsme děti z mateřinky, my už nenosíme plínky. My už leccos víme, po
obědě spíme.

Opět stojíme v kruhu, první část druhé sloky čte knihovnice, druhou část druhé sloky čtou rodiče, refrén zpívají děti a přitom tančí.

Knihovnice: „Donesly se ke mně zprávy, že nevíte, jak se zdraví, když se ráno přichází.“

Maminky a tatínkové odpovídají: „Dobrý den a dobré ráno, to už máme vychytáno, to jsou ale dotazy.“

Knihovnice s dětmi zpívá refrén a děti přitom tančí ve dvojicích.

Refrén (viz výše)

Vlastní příběh/čtení/vyprávění/aktivity:

- **Četba s otázkami** – děti a rodiče se posadí do kruhu na polštáře. Knihovnice čte kapitolu: Ve školce už nikdo není... Četba končí u výkřiku Adélky: „Mami! Mami! Nechaly jsme ve školce Lišku Šišku!“

Otázky k přečtenému textu:

- O čem jsme četli?
 - Jak se jmenovala hlavní hrdinka?
 - Kolik jí bylo let?
 - Od kolika let chodí děti do školky?
 - Co musíme udělat, než odejdeme ze školky domů?
 - Chodí Adélka do školky ráda?
 - Jaký pocit měla Adélka, když pro ni přišla maminka?
 - Jak se cítila Adélka, když zapoměla plyšáka ve školce?
- **Četba** – knihovnice čte kapitolu: Pod peřinkou je něco schováno... Četbu ukončíme: „... Liška Šiška!“

Otázky k přečtenému textu:

- Jak vypadá pokojíček, kam chodí děti ve školce po obědě spinkat?
 - Kdo byl schovaný pod peřinkou?
 - Jak se cítila Liška Šiška?
- **Aktivita – hry hraček** – vyprávění, básničky, básničky s pohybem
Vyprávění – „Kolem postýlky, kde ležela zapomenutá Liška Šiška, stály dvě panenky, plyšový medvěd, kterého zapomněl ve školce Tomáš, opice Žofka a Ovečka. Všichni si chtěli s liškou hrát.“

Panenky si hrají na Zlatou bránu (hra: Zlatá brána).

Medvěd chce dětem ukázat, jak se chodí po patách.

Uděláme kruh, chodíme v kruhu za sebou, k chůzi recituje knihovnice básničku:

Medvěd

Medvěd chodí po lese,
všechno kolem třese se,
myslí si, že právě teď,
najde někde sladký med.

(básničku dvakrát opakujeme a stále chodíme za sebou v kruhu a po patách)

Opička si chce také hrát.

Opička

Šla opička na procházku,
táhla banán na provázku. *(vystrčíme zadeček a jdeme dopředu a dozadu, stále s vystrčeným zadečkem)*

Pak na palmu vylezla,
banánu se najedla. *(rukama ukazujeme, jak šplháme na palmu)*
(básničku s pohybem dvakrát opakujeme)

Ovečka si chce také hrát. Zazpíváme si písničku s tanečkem: Pásla ovečky v zeleném háječku.

Panenky prozradí ostatním tajemství, že medvídek má zítra narozeniny; chtěly by udělat medvídkovi dort, ale plyšáci vařit a péct nemohou, popálili by si plyšové kožíšky, tak je to na dětech.

- **Aktivita** – děti společně na velký papír nakreslí dort a poté si řeknou, co se do dortu dává. Společná básnička pro medvěda *(nejprve si ji přečteme a poté ji dvakrát opakujeme)*:

Dort už z dálky voní,
kolem zázraky se honí,
narozeniny máš jednou v roce,
tak si je užij šťastně a divoce!

Medvídek poděkuje, ale je smutný. Nejvíc by si přál projet se vlakem, nikdy totiž vlakem nejel.

Opice usoudí, že je to jednoduché.

Všichni udělají vlak, projedou se po dětském oddělení a knihovnice říká básničku:

Narozeninová jízda

Jede vláček kolejíček,
kouří se mu z komína.
Jezdí pěkně do zatáček do Brna i Kolína.
Jede, jede, spěchá krajem,
do tunelu zahouká.
Jede sluncem, jede deštěm,
i když vítr zafouká.

- **Vyprávění** – *děti a rodiče se posadí do kruhu*. To už se všem chce spát, plyšáci si zalezou do postýlek. A jak to bylo dál?
- **Četba s otázkami** – knihovnice čte až do konce kapitoly: Kde je lištička Šišťička?

Otázky k přečtenému textu:

— Jak to dopadlo s Liškou Šiškou?

Knihovnice dětem ukazuje knížku s ilustracemi Bány Buchalové. Nabízí možnost půjčení knihy Liška Šiška ve školce a také knihy pokračovací Liška Šiška v cukrárně.

- **Tvoření/výtvarná dílna** – na závěr si vyrobíme papírovou kytičku k narozeninám (barevné proužky papíru, lepidlo, nůžky, tužka).

Reflexe/závěr a rozloučení: děti a rodiče se ještě jednou posadí do kruhu, každý (i rodič) řekne jedno slovo, které vystihuje pocity, které při programu měl (strach, lítost, obava, napětí, radost, očekávání, nadšení, smutek...). Za společnou práci se odměníme potleskem.

Použité zdroje/literatura

GECKOVÁ, Iva. *Liška Šiška ve školce*. Vydání 1. Praha: Bambook, 2020. 60 nečíslovaných stran. ISBN 978-80-271-2079-6.

GECKOVÁ, Iva. *Liška Šiška v cukrárně*. Vydání 1. Praha: Bambook, 2023. 77 nečíslovaných stran. ISBN 978-80-271-3228-7.

VÉVODOVÁ, Helena. *Cvičení s říkankou pro malé děti*. 2. vydání. Brno: Edika, 2019. 95 stran. ISBN 978-80-266-1374-9.

SVĚŘÁK, Zdeněk a Jaroslav UHLÍŘ. *Nejznámější dětské písničky*. Praha: Grada, 2015. 56 stran. ISBN 978-80-247-5743-8.

Zdeňka Hochmanová,
Zlata Houšková,
Petra Ornstová,
Gabriela Svobodová
a Jana Roškotová

Rok S knížkou do života: praktické scénáře podle knižních příběhů

Metodická příručka pro práci knihoven s rodiči a dětmi

Fotografie z akcí poskytly Knihovna města Hradce Králové, Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Městská knihovna Sedlčany a Masarykova veřejná knihovna ve Vsetíně. Zdroj fotografií obálek knih - <https://obalkyknih.cz/>.

Návrh obálky, grafická úprava a sazba: Martina Gáčošová
Redakční úpravy: Hana Hlušíčková

Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut

1. vydání

Praha 2023

Tisk: Tiskárna Helbich, a.s.

Distribuce: Národní knihovna ČR – Knihovnický institut

Klementinum 190, Praha 1, 110 00

e-mail: vit.richter@nkp.cz

Neprodejné